عائله سلسله‌سندن

قادين و ارکك

مؤلفی
عموم روسیه مسلمانلری نظارت
شرعیه رئیسی
رضاءالدين بن فخرالدين

ناقلی :
[illegible]

مندرجات

برایکی سوز ـ مدخل ـ عائله و قادين ـ
قادين و تربیه ـ چوجوق تربیه‌سی
و قادين ـ ایی تربیه و فنا تربیه ـ کوزللك
و قادين ـ آله‌جق قادين ـ کفولك ـ
یاشده موافقت ـ دوکون ـ زفاف ـ
ازدواج و محبت ـ بالعموم قادين
وظیفه‌سی ـ ارککك وظیفه‌سی ـ طلاق
و مفارقت ـ تعدد زوجات ـ پدر و والده
وظیفه‌سی ـ تولد برمکده آنا و بابا
وظیفه‌سی ـ چوجق تربیه‌سی ـ حسن
معاشرت ـ عائله ، دين ، دنیا ـ عائله
واقف ـ خدمتچیلر ، چوجق باقیجیلر ،
قومشولر ، دوستلر و زیارت

صاحب و ناشری
معلملر کتابخانه‌سی
استانبول باب عالی جامع شریف
قارشوسنده نومرو ـ ۵۵

استانبول ، سهولت مطبعه‌سی
۱۳۴۱ – ۱۹۲۵

ALİ ULVİ ERMİŞ
KİTAPLARI
No. 308

عائله سلسله‌سنده

قادين و ارکك

مؤلفی
عموم روسیه مسلمانلری نظارت
شرعیه رئیسی
رضاء الدین بن فخرالدین

ناقلی: قایا نوری

مندرجات

برایکی سوز - مدخل - عائله وقادین - قادین و تربیه - چوجوق تربیه‌سی وقادین - ایی تربیه‌وفنا تربیه - کوزه‌للك وقادین - آله‌جق قادین - کفولك - یاشده موافقت - دوکون - زفاف - ازدواج و محبت - بالعموم قادین وظیفه‌سی - ارککك وظیفه‌سی - طلاق ومفارقت - تعدد زوجات - پدر ووالده وظیفه‌سی - ئولندیرمکده آنا و بابا وظیفه‌سی - چوجق تربیه‌سی - حسن معاشرت - عائله ، دین ، دنیا - عائله والفت - خدمتجیلر ، چوجق باقیجیلر ، قومشولر ، دوستلر وزیارت

صاحب وناشری
معلملر کتابخانه‌سی
استانبول باب عالی جامع شریف
قارشوسنده نومرو - ٥٥

استانبول «سهولت» مطبعه‌سی
١٣٤١ - ١٩٢٥

Ali Ulvi Ermiş
tarafından verilmiştir.
19/7/1956

NBUL
ŞEHİR
İYESİ
KİTAPLIĞI

بر ایکی سوز

تتبعی ، علمی ، شرعی ، فلسفی ، اجتماعی وادبی آثار عصریه‌سیله اشتهار ایتمش اولان روسیه تورك مسلمان قارده‌شلریمزدن (عموم روسیه مسلمانلری نظارت شرعیه) رئیسی فاضل محترم قاضی رضاء الدین بن فخرالدین افندی حضرتلرینی قارء وقارئه‌لره طانیتمق ایچون « عائله » سنه ترجمان اولدم.

عائله؛ نسوان ورجال اسلامك بر رهبریدر.

عائله؛ طلبه وطالباته، ارکك وقادینه عائله تشکیلی یوللرینی کوستره‌ن بر قلاغوزدر .

عائله؛ بزه عائله روحنی، عائله اساسلرینی بیلدیره‌ن حقیقی بر اخلاق استادیدر.

عائله؛ عائله روحی اولان چوجوغك تربیه‌جیسیدر .

عائله؛ قادینه علمك نه اولدیغنی اوکره‌تن علم خواجه‌سی اولدیغی کبی قادینك ارککه وارککك قادینه قارشی وظائفنی کوستره‌ن تربیهٔ اجتماعیه آینه‌سیدر.

عائله؛ قادینكده ارککلر کبی عین حقوقه مالك اولدیغنی تصدیق ایدن حاکم عصریدر.

والحاصل استاد فضیلتك شمال تورکجه‌سیله یازوبده استانبول تورکجه‌سنه نقل ایتدیکمز شوقیمتدار « عائله » سنك « مدخل » ندن‌ده بالمطالعه آکلاشیله‌جغی اوزره « عائله » : خزینهٔ اخلاق ودفینهٔ ادبدر.

قایا نوری

مدخل

عائله تشكيل ايتمك مملكت تشكيل ايتمك قدر مهمدر . عائله‌نك ادبی وسياسی حاللرينی كوزه‌ل برصورتده قورمق : عائله دنيانك كوچوك مملكتی اداره ايتمك ديمكدر .

عائله تشكيل ايتمك خصوصنده‌كی اساساتی بيلمك وحياتی‌ده او اساسانه تطبيق ايتمك يولنی دوشونمك ـ بالخاصه بز مسلمانلر ايچون ـ الڭ مهم بر ايشدر .

زيرا عائله احوالی دوزكون اولماديغی وتربيه اصولنه بنا ايدلمديكی تقديرده ، نه قدر بيوك اولورسه اولسون ، هيچ بر ملت دنياده ياشاماز . ملتلرك شرفلرينی يوكسلته‌جك شی مليونلر ايله عد ايديلن عسكرلر ، دنيا جسامتنده اولان زرهليلر اولميوب بلكه يك آز وقتده كورديكمز ياخود هيچ بر وقت نظر اعتباره آلماديغمز «عائله» لردر . عائله‌نك نظامی اولمازسه وياخود انتظامی بوزولورسه فنا اثری بوتون ملته سرايت ايدر : فضيلت يرينه رذالت ، ترقی يرينه تدنی تمل آتار .

معرفتلی ملتلر فائده‌لی صنعتلره ايكی ال ايله صارلدقلری حالده بزلرده الڭ لزوملی هنرلره اولسون اعتبار ايدلمديكی ؛ روسلرك اديبلری كندی ملتلرينی مسكرات ايچمكدن وقمار اوينامقدن منع ايتمك ايچون صويه دوشمش چوجوغی قورتارمغه اوغراشان بابا كبی غيرت ايتدكلری حالده بزلرده بك چوق اديبلرك بو حاله كنديلری مبتلا

اولدقلری؛ مدنی قوملرده اك عادی كیمسه‌لرك خانه‌لری تربیه واخلاق درسلری ویریله‌جك درسخانه‌لر اولدیغی حالده بزلرده اوك صفده طوران معتبر فامیلیالر، مدنیتی، مدنی قوملرك حیات وتلبسلرینه ایمرنمكدن باشقا بر شی بیلمیوب مایمون كبی تقلید ایتدكاری [١]؛ عالملری حقیقی علملری اوكره‌نوب طوردقلری حالده بك چوق درسعاملریمزك درسلری سفسطه‌دن باشقا برشی اولمادیغی؛ منلالرك اسه سفسطه ایله وقت كچیردكاری ویاخود دلقلقه ایله اوطوردقلری [٢]؛ عبادتخانه‌لرمز ویران قالدقلری حالده سفاهتخانه‌لریمزك هر ملتكیندن فضله معمور اولدقلری؛ طول قالمش قادینلره، اختیارلایوب عاجز قالمش ضعیفلره معاونت ایتمك، پدر ووالده‌دن یتیم قالمش چوجوقلره هنر اوكره‌تمك ایچون معلملره پاره ویرلمدیكی حالده معصوم دلیقانلیلریمزی آولایان فاحشه‌لره بول بول پاره‌لر احسان ایدلدیكی وبو كبی فنالقلرمزك سببی نه‌در؟... بو سؤاله ویریله‌جك جواب: «بونلرك سببی، عائله‌لرمزك احوالنك بوزوق اولمسندندر» دیمكدن عبارتدر.

عائله احوالنی دوزه‌لتمك ویاخود دوزكون حالنده دوام ایتدیرمك اك لزوملی برایش اولدیغندن دنیانك اك بویوك فیلسوفلری وهر ملتك مشهور عالملری عمرلرینك قیمتلی ساعتلرینی بوخصوصه صرف ایتمكده‌درلر.

عائله‌لری اصلاح ایتمك یوللی وتربیه اصوللی بیان ایدن كتاب بك

---

[١] هر كون بيك بر قيافتله يوزيی كوزيی بويايوب عالمك مسخره‌سی اولانلر كبی..

ق . ن

[٢] فاتح، شهزاده باشی، بایزید، آیاصوفیه ایله كوشه‌یه بوجاغه صیقیشان محلانده‌كی قهوه‌لرده اوطوران خواجه نامی آلتنده‌كی صوفته‌لر كبی...

ق . ن

چوق ایسه‌ده [٠] بوكا اولان احتیاجی‌ده قلمله یازوب بیلدیرمك صوك درجه كوجدر. هر آدام باشنه بر رساله یازیلیرسه ینه چوق كورولمز .

عائله اصلاحی حقنده یازیلان رساله‌لردن چوقلرینی اوقودیغم كبی عالی فكرلی عالملر قلمندن دوكولمش انجولردن‌ده قوتم یتدیكی قدرینی آلمش ایدم . سلفلر اثرینی خلفلره براققده واسطه اولمق امیدیله اشبو رساله‌یی یازدم. علم وعمل عاشقلری بلكه اوقومق زحمته‌مساوی‌اوله‌جق قادار استفاده ایده‌بیلیرلر ظننده‌یم.

رضاءالدین بن فخرالدین

İBUL
ŞEHİR
İYESİ
KİTAPLIĞI

---

[٠] مع التأسف بویله (عائله) یه دائر یازلمش كتابلر بزده بوقدر دیسه‌ك خطا ایتمش اولورز . ق . ن .

عائله وقادين

اركك ايله قادينك مشروع صورتده اجتماع ايتملرندن، يعنى برقلب وبر وجود اولمالرندن، عائله تشكيل اولنور. اركك كنديسى ايچون برقادين انتخاب ايتمكله دنيا ياشايشنده شاداق وقايغوسنده بر آرقداش، تعبير ديكرله هر برآق وقاره كونلرنده صيغيناجق وتسليلريله متسلى اولهجق برسرداش بولمش اولور. قادين؛ آدم اوغلنده اولان حاللرى كوزه‌للنديرمكه سبب اوليجى، قاتى كوكللرينى يومشاتيجى و انسانلرك الفت ايتمه‌لرينه باعث، بلكه انسانلرى جانوار اولمايان انسان ايديجى برقوتدر. زيرا؛ دوستلق واقربالق كبى شيلر، نه قدر قوتلى اولورسه اولسون، عائله تشكيل ايتمك قدرتنده بولونماز.

بناءً عليه قادين خدمتجى دكل، بلكه عائله‌در. بوسوزده مبالغه وار ظن ايدلمسون! چونكه ارككلر عائله‌نك رئيسلرى اولديغى حالده، قادينلر رئيس تصرفنده اولان عائله‌نك اصل ركنلرى وخانه‌نك مديره‌لريدر. بيوك بر ذاتك ديديكنه كوره: قادين اداره‌سنده اولمايان نەوه نەو ديمك طوغرى اولماز و قادين اداره‌سنده اولمايان بر نەوده اوطورانلره‌ده عائله دينلمز. قادين ـ صالحه اولمق شرطيله ـ دنيا و آخرتك سعادتنه اك برنجى سبب اولديغى كبى هر تورلو راحتده آتمك الله امانت ايدلمشدر.

خيرلى قادين توكنمز خزينه اولمقله برابر بودنيا سفرنده اركگنه يولداش، چكديكى مشقتلرده تسلى ايده‌جك آرقداش، آغيرلقلرده اتكا ايديله‌جك بر استناد اولور.

خیرلی قادین ارککنک مالنی حفظ ایدر ، ارککنک باشنه کلن فلاکتلری ازالهیه قوتی یتدیکی تقدیرده غیرتلی برعسکر کبی ارککنی مدافعه ایتمك ایچون اولانجه قوتنی صرف ایدر. چوق وقت اولورکه بعض شیلرده اقتصاد ایدوب هیچ کیمسهنك خبری اولمقسزین آز چوق مال طوپلایوب الك طار بر وقتده ارککنه چیقاروب ویرر ، ارککنی شاد ایدر.

قادین، عائلهلرك رکنی دیمشدك. اکر عائله سفینهیه تشبیه ایدیلهجك اولورسه شبههسز قادین سفینهنك دومنی تشکیل ایدر. واپورلر سیر سفرلرنده دومنك حرکتنه تابع اولدقلری مملکت مثالنده اولان عائلهلر عائله ایچنده اولان قادین حرکتنه تابع اولورلر. لکن واپورك دومنی قوماندانك امرینه کوره حرکت ایتدیرلدیکی حالده ، قادین یالکز کندیسنك تربیهسنه مناسب وجهله حرکت ایدر. کوزمزك اوکنده بولنان ملتلرك احوالی هروقتقادینلرك احوالی ایله مناسبتدار اولدوغی شو دعوانك طوغری اولدیغنی اثباته کافیدر. مثلا : قادینلری تربیهلی اولان ملت : تربیهلی ، قادینلری تربیهسز اولان ملت : تربیهسز ، قادینلری فعال واداره‌لی اولان ملت : زنکین ، قادینلری تنبل یاخود مسرف اولان ملت : فقیردر.

قادین و تربیه

انسانلر اخلاق وتربیه خصوصنده قادینلردن باشقا کیمسهیه تابع دکلدرلر . بیوك مکتبلرده و یوکسك فکرلی ذاتلردن تحصیل ایدنلر

اولابیلیر. لکن بو کبی کیمسه‌لرهم انالرندن آلمش اولدقلری تربیه‌ایله یشارلر هم‌ده‌بوتربیه‌یی حیاتلرینك‌صوکنه قادار صاقلارلر . بوسببدندرکه محترم فیلسوفلردن بری : « انسانلر ، هروقت ، قادینلرك ایسته‌دیکی کبی اولاجقلردر . اکر بیوك وفضیلتلی آداملره احتیاجکز اولورسه قادینلره بیوکلك و فضیلت اوکره‌تیکز ! » دیمشدر . بو سوز التونله یازلمغه لایق طوغری برسوزدر ! . .

زیرا؛ تربیه‌لی قادین آتا و آناسنی ، ارکك و چوجغنی الحاصل بوتون عائله خلقی ایله دوست واقربالرینی حتی خدمتچیلرینی تربیه ایدوب حسن اخلاقیله ممنون ایدر ، کندیسی‌ده بختیار یشار . فقط تربیه‌سز براقیرسه عمرلرینی برباد ایدر ، قیزلق و انالق کبی دنیا واخرت نعمتلرندن محروم قالیر .

برانسان نه قادار زنکین ونه‌قادار یوکسك موقع صاحبی اولورسه اولسون تربیه‌لی قادینی اولمازایسه بختسزدر. زیرا بخت ، عائله ایچنده راحت یاشامقدن عبارتدر. عائله ایچنده راحت کورمین بر انسان ، عائله خارجنده اصلا راحت کورمز .

بوسببدن طولاییدرکه قادینلرك تربیه‌لی اولمالری ضروری برشی اولوب بونك فائده‌سی بوتون ملته عائددر . لکن قادینلر ایچون لازم اولان علم وضروری‌اولان تربیه ناصل شیدر ؟... هیچ‌شبهه یوقدرکه قادینلر ایچون لازم اولان علم وتربیه‌دن مقصد ، کندی وظیفه‌لرینی بیلمك وفضیلت اوکره‌نمك وصوکره بونلر ایله کوزه‌ل صورتده عمل ایتمکدر . انسانلری مسعود ایده‌جك شی ، یالکز علم اولمایوب بلکه علم ایله برلکده اولان فضیلتدر . فضیلت ایسه حسن اخلاق

دیكدر . انسانلری مسعود ایده‌جك شی كندی وظیفه‌سنی بیلمك وبیلدیكنی حسن صورتده ادا ایتمكدر . فضیلت، یعنی حسن اخلاق . اولماز ایسه علم آغاجنك یمش ویرمه‌جكی هركسه معلومدر .
انسانلرك سعادتلری تربیه‌یه مربوطدر ، تربیه‌ده قادینلر النده اولدیغندن بالعموم ملتی تربیه‌لی ایتمك و حسن اخلاق صاحبی ایتمك قادینلره تربیه ویرمك و بوندن باشقه لازم اولان تربیه‌یی چوجوقلرینه ویره‌بیله‌جك مرتبه‌یه یوكسلتمك لازمدر .
اكر قادینلر آره‌سنه تربیه وعلم طاغیلمش اولورسه، برنجی مقصدیمز اولان تربیه‌وحسن اخلاق‌چوجوقلره انتقال ایده‌ر. وسرعتله قوم‌وقبیله و ملت آره‌سنه داغیلوب آز برزمان ظرفنده‌ده كوك صالمش اولور .
تكمیل آدم اولادینه الك اول درس ویره‌نلرك والك اهمیتلی شیئلر حقنده معامله‌ده ایده‌نلرك علم وتربیه‌دن محروم قاللرینی‌دوغرو بولمق ، بیكلرجه انسانلری كوتوره‌جك برواپوری كور و جاهل بر آدامه امنت ایده‌رك یوله چیقارمق كیبدر ! . . . قادینلرك تربیه‌سی صوك درجه لازم ایكن بزلرده بوخصوصه قطعیاً اهمیت ویرلمه‌مشدر . قادینلری تربیه ایدوب قادینلر واسطه‌سیله بتون قوم وقبیله‌یه حسن اخلاق تخمی صاچمق فكری دنیانك هر طرفنده تعمم ایتدیكی حالده بزلرده بعض كیمسه‌لرده « قادینلره علم اوكره‌تمك بوزوقلغه واخلاقسزلغه‌سبب اولاجق» دی‌یه بر باطل اعتقادك بولونمسی تأسف ایدیله‌جك حاللردندر . علملی اركككلردن بعض وقتلر او درجه بیوك قباحتلر صادر اولورکه بونلره « عالم اولدقلری حالده بویله قباحتی

یاپدیلر » دنیلمز . عاملی قادینلردن‌ده قبائح صادر اولورسه «یاپدقلری قبائحلره سبب علملری اولدی » دیمك اولمسه کرکدر . قبائحلره سبب ، کرك ارککده کرکسه قادینده اولسون ، علم وفضیلتك یوقلغیدر . بوڭکله برابر بعض زمان ، عاملی کیمسه‌لردن‌ده قباحت صادر اولور . چونکه بو عالمده اولان سببلر عقللری حیران ایده‌جك درجه‌ده مختلف اولوب اکثریسی جناب حقك کندیسنه خاص اولان سرلردندر .

قادینلره علم اوکرەتمك ضررلی دیمك ، تمامیله حقسزدر . چونکه انسانلرك نصفنی تشکیل ایدن وهر بر شیئه قابلیتلی اولان انسانلری ـ یعنی قادینلری ـ علمدن بی بهره براقق بالعموم آدم چوجوغنی تربیه‌دن محروم ایتمکه سبب اولور .

چوجوقلرینه تربیه ویره‌مه‌ین وحسن اخلاق اوکرەته‌مه‌ین قادینلردن فائده کوره‌مدیکی شویله طورسون قان آغلاته‌جق درجه‌ده ضرر کورولور . زیرا بو کبی قادینلر ملت ایچنده طاعون میقروبلرندن مضر انسانلر یتیشدیرولر .

تربیه‌سزلك ایسه آیری بر تعلیمه محتاج اولمیوب بلکه تربیه‌ویرمه‌مك تربیه‌سزلك اوکرەتمك دیمکدر . ایش بونکله‌ده قالماز . حتی تربیه‌سز اولان قادینلر چوجوقلرینه تربیه ویرمك اقتدارندن محروم اولدقلرینه باقمایوب ، طب علمندن محروم اولان بر طبیب کبی ، اداره‌لرنده بولونان چوجوقلاری طبیعی حاللرنده براقمایوب ، تربیه ایتمك صفتیله اك بیوك تربیه‌سزلکلره سبب اولاجق فساد اخلاق درسلری ویررلر . بویله چوجوقلر هیچ بر وقت اصلاح ایدلیه‌جك درجه‌ده بوزوق اولارق

بیتیرلر . طبیعی حاللرنده قالمش چوجوقلری کوزل مکتبلر وحسن اخلاق صاحبی معلملر واسطه‌سیله اصلاح ایتمك قولای اولور. لکن تربیه‌سز قادینلردن تربیه آلمش چوجوقلری اصلاح ایتمك مشکلدر . بر چوجوق ، آنه‌دن آلدیغی تربیه‌سی ، عمری اولدوغی مدتجه ترك ایده‌مز . تربیه‌سز قادینلر قوجاغنده تربیه آلمش چوجوقلر مکتبه کیروب علم تحصیل ایتدکلری حالده، طبیعتلری بوزولدیغندن طولایی، علملرینی ده فنالقلره آلت ایده‌رلر . بعض کیمسه‌لر ایچون چوجوغك تربیه‌سی ایله منکت تلف اولمسی آراسنده هیچ بر فرق یوقدر . ممکن اولسه ، بتون دنیاسی فدا ایدوب چوجغك صحت و سلامتی صاتون آلمق ایسترلر . ایشته بو مرکزده اولدیغی حالده اولومدن داها قورقونج بر قورقودن خلاص ایتمك ایچون لازم اولدیغی درجه‌ده اوغراشمازلر .

بر چوجوغك تربیه‌سنه لاقید اولوب آنا وباباسنه قبا معامله ایدیجی اولمسی وحیثیتی بوزوق اخلاق اوزرینه بنا ایتمسی اولومدن داها قورقونج اولدوغنه هیچ کیمسه‌نك شبهه‌سی اولمامق کرك . کندیسنه خیرلی خلف یتیشدیروب اختیارلادیغی وقت آنك شفقتی کولکه‌سنده راحت حیات کچیرمك نیتیله بویوتدیکی چوجوغندن قبا معامله کورمکده اولان باباو آنانك اویله چوجوقلرینك دنیاده یاشامالرنده نه کبی فائده اولور ؟ . . . «کاشکه تزوج ایتمه‌مش اولسه ایدم ، کاشکه دنیایه کلمسه ایدم» دیه عذاب ایچنده بولونان آنا وبابالر دنیاده آز میدر ؟. حالبوکه بویله عذابلره چوق وقتده بابا و آنالرك کندیلری سبب اولمقده‌درلر ، هیچ بر وقتده چوجوقلرینه لازم اولدوغی تربیه‌یی ویرمیوب مسامحه ایتدکلرندن بویله شیلره باعث اولورلر . ایشته بویله اولونجه قادینلره تربیه ویرمه‌نك

ذره قدر اهالی جائز اولمایان لزوملی برشی هلیلی اکلاشیلیر. قادینلرك زینتلری : قدیفه انکلکلری ، ایپك کوملکلری ، آلتون بیله‌زکلری دکل بلکه تربیه‌لریدر .

چوجق تربیه‌سی و قادین

آنا اولمق بیوك بر نعمت و نظیری اولمیان بر شرف اولدوغنده شبهه یوقدر . بویله شرف آنالق وظیفه‌سنی و قادینلق خدمتلرینی یریره کتیره‌نلره عائددر . کندیسنك دین احتیاجلرینی بیلمك ، چوجغی تربیه ایتمك اصولنه آشنا اولمق ، اوقومق - یازمق اوکره‌نمك ، قادینلر ایچون بیلنمسی لازم اولان صنعتلری ایله اوی اداره ایتمك اصولنی بیلمك ، کوزل و نورلو اخلاقك نه اولدوغنی آکلامق قادینلرك باشلیجه وظیفه‌لرندندر . لازم اولان شی قادینلرك قاشلره کومولوب ایپك و صرمه‌لره بورونوب ضیافتلرده وقت کچیرملری دکل بلکه کندیلرینه امانت ایدیلن چوجوقلری - چونکه چوجوقلر آنالر الینده قیمتلی امانتلردر - و کندیلرینه خاص اولان خدمتلری قصورسز ادا ایتملریدر .

چوجق تربیه‌سی ، حفظ الصحه ، علم اخلاق ، علم روح و اساسات دینیه‌دن - چوق شیلری بیلمك اوزون تجربه‌لره محتاج اولدوغندن بو شیلر حقنده - بر آز معلوماتی اولمق و معلوماتنی ده دائما آرتدیرمق ایچون چالیشمق قادینلره عائد بر وظیفه‌در . وقتنده امزیرمك ،

وقتده اویوتمق ، اجاب ایتدیکی وقت ییقامق ، البسه‌لرینی تمیزطوتمق وکوزه‌ل صورتده ییوتمك وکوزه‌ل اخلاقه صاحب ایتمك ، یورومکه سویلکه باشلادیغی وقت آیریجه دقت ایتمك لازمدر . چوجقلره ادب اوکرتمك لازم اولدوغنه شبهه یوق ایسه‌ده بو خدمتك بویوك قسمی ـ تکرار سویلیه‌یم ـ آنالره عائد اولوب ، بونك ایچون بو خصوصده دستورالعمل اولاجق شیلری‌ده بیلمك کرکدر .

چوجوغی تربیه ایتمك حدت وشدت ایله ده‌کیل بلکه حلم ، صبر و بصیرت ایله اولنالیدر . بوندن چوجوغی کندی حالنه براقمق لازم اولاجغی آکلاشیلماسون ! . کندیسنه کله‌جك ضرر ایله فائده‌یی اکلایه‌میان وکنج مخلوقه نظارت ایتمه‌مك بیوك خطادر . بونلری سرتلك ایله یوموشاقلق اورتاسنده اولان (عدالت) یولی ایله تربیه ایتمك لازمدر.

عدالت اولچوسی ؛ آنانك طرفندن ایدیلن نصیحتلری جزا و عذابدن قورقمه‌سیله‌ده کیل ، بلکه بو حرمتلی حامیسنه اینانماسیله اولور . بابا و آنایه اطاعت ایله دینه حرمت ایتمکی ، قارده‌ش وقبیله ایله قوم و ملتی سه‌ومکی ، هر بیوك و کوچك کیمسه‌لرله لازم اولان معامله‌ده بولنمی چوجوقلرك قانلرینه سوت ایله برلکده قاریشدیرمق هر شیدن اول الزمدر . بو کبی خدمتلرك چوغی و بو خدمتلرده‌کی مسئولیت قادینلرکدر . بیوك بر ذات: «بر قادینك عقلی اولچه‌جککز وقت ، حمایه‌سنده اولان چوجوقلرینه باقیکز !..» دیمش . سوقاقده کزدیکمز یاخود بعض یرلره کیتدیکمز وقت ملك کبی معصوم وکوکللریمزی تسخیر ایتمکده اولان تربیه‌لی چوجوقلره

راست کلدیکمز کی تربیه‌سزلرنی‌ده کورمکده‌یز . آه ، بو صوکره‌کی چوجوقلر ، کوکللریمزی نه قادار مأیوس ایدییورلر ! بونلرك بویله بدبخت اوللرینه سبب آنالرینك فنا تربیه‌لری اولدوغی خاطرمزه کلنجه یأسمز آرتیور .

هر ایسته‌دیکی شیئی ، باخصوص آغلایه‌رق ایسته‌دیکی وقتده ، ویرمك و بونك عکسنه چوجوغك هیچ بر سوزنی دیکله‌مه‌مك ، افراط درجه‌ده سه‌ومك ، عادتدن فضله کندیسنی مدح ایتمك ، هر حرکت و هر معامله‌سنی تحسین ایتمك ، جیجیلی بیجیلی شیلر کیمکی اوکره‌تمك و هر وقت لذتلی شیلر یدیرمك چوجوغك اخلاقی بوزمغه الك زیاده تأثیر ایدن سببلردر .

تنبللکی یکروه کوسترمك ، اجتهاد ونشاطی کمالات دییه بیلدیرمك ، کندیسندن بیوکلره حرمت ایتمکی و کوچوکلره مرحمتلی اولمغی اوکره‌تمك . کوکللرندن حسد ، دشمنلق ، تکبر ، غیبت ویالان سویله‌مك کبی بوزوقلقلری چیقاروب بونلرك یرینه حقانیت ، ثبات ، اقتصاد ، عدالت تحمللری صاچمالیدر . چوجوغك کوزل اخلاقلی اولماسی ایسته‌نیرسه بونلر یاپیلمالیدر . صاچیلمش شیلر بر کون کاور البته کمال بولور [illegible]

قادینلرك وظیفه‌لری معلوم شیلر اولدوغی وچوقاری‌ده چوجقلرینك کوزه‌ل تربیه‌لی اوللرینی آرزو ایتدکلری حالده اصول تربیه‌دن بی‌خبر اولورلرسه کوزلرینك نوری اولان چوجقلرینه الك فنا اخلاقی اوکره‌تیرلر ، چونکه ؛ چوجوقاری طوپلایوبده : «شویله اولیکز ! بویله اولمایکز ! » کبی مثال کتیره‌رك قوری سوز سویلمك عقلا اقدر ، تعلیم دکلدر .

تعليم : تعليم ايده‌جك كيمسه‌نك تكميل حركات وافعالی آلتنده اولانلره درس ويرمكدر ، فعل ايله اولان درسلردن چوقلری مثال ايله اولاجق درسلره نسبتله داها فضله تأثيرلی اولور .

بونك ايچون بر قادين هرنه‌قدار قوری سوزايله چوجوغنه كوزل شيلر اوكره‌تيرسه‌ده فعلی فنا ايسه فنا اخلاق اوكره‌تيجی عد ايديلير . زيرا كنج چوجوقلر بابا و آناسندن كوردكلری شيلری همان تقليد ايده‌رلر. آنا و بابانك اخلاقی چوجوقلره برطبيعت حكمنه كچر . فنا وعيب شيلری چوجوقلری قارشيسنده چوجوقلره كوستره‌رك ياپمق عين ايشلری آنلره ياپديرمق ايچون اوكره‌تمك ديمكدر . مثلا سرخوشلك آرابه‌يه بينوبده آرابه‌يی چوجوغنه قوشديرتماسی ، سوقاقدن سرخوش اولارق جانسز آغاج كبی حركتسز كلن بابانك چوجوغنه : «ای جكرم ! ای اولادم ! سن ده بنم كبی ايچكی ايچمكی عادت ايت ! بودنيايه كلوبده آرقداشلرم آره‌سنده اعتبارم اولمديغی كبی سن ده بدبختانه ياشا !.. » دييه آغزيله اوكره‌تمسی هيچ برزمان ايی دكلدر . انسانه بويله‌لرينك چوجوقی اولقدن درت آياقلی حيوان اولمسی داها خيرليدر. فنا اخلاقك بابادن اوغله ميراث قالماسنك سببی ايشته بودر . بربرينه حرمت ايتمه‌ين بابا و آنانك چوجوقلری هيچ كيمسه‌يه‌ده حرمت ايتمزلر . زيرا بابا و آنالرندن فنا عمل اوكره‌نمش اولورلر . برده چوجوقلرينك كوزلری اوكنده آنالرينه دايانق آتارسه [*] وياخود آنالری بابالرينه قارشی باغيرير ايسه چوجوقلری قارشيسنده بونلرك ذره‌قدار اعتبارلری قالماز.

[*] بزلرده بو صوك يرده كوكشمشدر !

ق . ف

معلوماتلی بابالر ، منصف قادینلر طرفندن تربیه ایدیلن ملتك چوجوقلری کوزل اخلاقلی ، شاد ، غیرتلی ، دوغرو فکرلی ، سالم بدنلی، عالی طبیعتلی ، هر تورلو خیرلی ایشلره مستعد اولارق یتیشیرلر آلینلرنده‌کی: « بزلر کله‌جك کونك بابالری، بو ملتك حامی وخادملری یز، جناب حق بزه یاردمجی اولور» عباره‌لرینی هرکس اوقویه‌بیلیر [١].

بوکبی آتالر وبویله قادینلر تربیه‌سندن محروم قالمش ملتك چوجقلری هر تورلو فنالقلره مستعد اولارق یتیشیرلر ویتیشدکلری وقتده‌ده فائده بکله‌نیلمیه‌جك درجه‌ده مضر انسان اولورلر . یعنی عالملری حقیقی عالم اولمادقدن باشقه: تیلچی قادار حیله‌کار ، ریاکار ومداهن؛ تجارلری یالانجی وخائن؛ زنکینلری زنکینلکلرینی سفاهته احسان ایدیجی؛ فقیرلری متکبر ویالانلره شهادت ایدیجی؛ طلبه‌سی هنرسز واخلاقسز؛ قادینلری احمق وادارەسز؛ بیوکلری شفقتسز؛ کوچوکلری اطاعتسز اولور [٢].

---

[١] اینك بابی آتالرك ایی بشمه‌سنده اولدیغندن مع التأسف بو خصوصده هیچ اعتبار ایتدیکی کبی آنا تربیه‌سنك نه اولدیغنی ده بیلمیور ق.ن

[٢] بعض کنجلرمزدن ، زنکینلرمزك اکثریسندن وخواجه‌لرمزدن فائده یوقدر. چونکه بویله کنجلرمز اوروپادن علم یرینه اخلاقسزلق کتیرمکده، زنکینلرمز پاره‌لرینی بك اوعلی غلطلرنده وعمومخانه کوشه‌لرنده اسراف ایتمکده وياخود سفیهلر الله ره اقنده، خواجه کومسی آلتنده‌کی صاریقلیلرمز ریاکارلقده وجیبلرنی طولدیرمق ایچون جهلایی صویمقده و اوقوروقچیلکله وقت کچیرمکده اولدقلرندن دولایی هیچ بر حالی علاجی بر وصیتده‌در !.. ق . ن

ايى تربيه و فنا تربيه

چوجوق بش آلتى ياشينى كچدكدن صوكره سويلكه وكوزينه كوروندىكى شيلرى صورمغه باشلار. صبى چوجوقلرك صوروب آكلاملرى الك معلوماتلى حقوق عالملرينى حيرتده براقه‌جق درجه‌ده لزوملى مواد حتنده‌در. احبا واقربامز، دوست ومسافرلريمز اوزون برسفردن كلديكمز زمان احوالمزى نه‌قدر اشتياقله صورارلرسه صبى چوجقلرك صورملرى بونلره نسبتله داها ملايم ومعنيداردر.

واقعا نره‌دن كلوب نره‌يه كيتمكده اولدوغمز بزلره معلوم اولميان برشى ايسه‌ده بو دنيا سفينه‌سنك بزلرى هرحالده بريره كتورمكده اولديغنه شبهه يوقدر. صبى چوجوقلريمز ايسه بزم حركت ايتديكمز نقطه‌دن حركت ايده‌رك كلوب بزلره يتيشمشلردر. بوخصوصده هرشيئى صورملرى برطرفدن يقيناق محبتدن، ديكرطرفدن بزم داها اول حركت ايدوب برچوق تجربه كورديكمزدن، بزلردن برچوق شيلرى اوكرنمك ايچوندر. اكر آچيق ودوغرو دوشونه‌رك جواب ويرن اولورسه، چوجقلر هرنه‌قادار صبى اولورلرسه‌ده، مكتبه كيتديكى زمان بيوك معرفت كسب ايتمكه وذهنلرينه عام تخملرى صاچمغه موفق اولورلر.

تنفس ايتديكمز هوانك وايچديكمز صويك فائده‌لرى، يديكمز اكمك وكيديكمز البسه‌نك نه‌كى سعى سايه‌سنده وجوده كلدكلرينى باعمقده اولان قر وبرور ايله قراء، طولو، كوك كورله‌مك، نشو ونما بولنق كى شيلرك نه‌لردن وناصل حاصل اولدوغى، حيوانات اهليه ووحشيه‌نك ضرروفائده‌لرينى، كاغدلرك نه‌لردن ياپيلديغى، كتابلر ناصل

باصیلوب دنیایه طاغلدیغنی ، کیجه وکوندوزك نه یولده اوزانوب قیصالدیغنی، واپور وواغونلرك ناصل یورودکلرینی، روزکار وبلوطلرك حرکتلرینی تلفون وتلغرافله ناصل مخابره ایدلدیکنی وسائره‌یی چوجقلر اویون اویناداقلری زمان اویون آره‌سنده اویون قدر چابق اوکره‌نیرلر وبویله شیلری الده ایلی آثارلردن اوکره‌ندکلری ایچون محبت ایله کوکللرینه یرلشیررلر ومعلوماتلرینی فضله‌لاشدیرمق هوسی کوکللرنده یر طوتار. بونکله برابر فضیلتلره محبت کوستره‌رمك، رذالتلردن نفرت ایتمك بوبی چوجوق ذهننه قویار. عقلی ایردیکی وقت بیوك آدملرك نه کی شیلرله فخر وشرف کسب ایتدکلرینی، عادل حاکملری، امنیتلی تجارلری، زاهد هنرجیلری، دیندار اصنافلاری بیلیر. تنبلکدن بزدیروب، ملنی سه‌ومك، کوکل قیرمامق حقنده اولان مثللری وحیوانات آغزندن سویله‌دلمش حکایه‌لری، حسنه‌لق وسلامتلك سبیلرینی، مجلس وصحبت ادبلرینی غایت کوزل صورتده چوجوقلره سه‌ودیره‌جك طرزده روایت ایدر. بویله چوجوقلره (کوزل تربیه آلمش چوجقلر) وبویله تربیه‌یه (کوزل تربیه) دینیر. لکن چوجوغنك صوردیغی شیلردن کندیسنك ده خبری اولمیان بر آنه ویاخود تربیه‌ایدن برقادین چوجوغك سؤاللرندن بیزار اولور، چوجوغی صوصدیرمق ایچون یالان یاکاش جواب بولوب حقیقت یریه چوجوغك ذهننه قویار. چوجوق ایسه بویله یاکاشلری ذهننده تمام صاقلار. آخره یاکاشی دوزلتمه‌ن اولورسه‌ده قبول ایتمز. بونك نتیجه‌سی اولارق چوجوغك ذهنی اختیارلایوب ئولونجه‌یه قدر بوزوق ویاکاش فکرلر ایله طولو قالیر. بعض آنالر وقادینلر چوجوقلارینی پری، اژدرها، غول‌یبانی ایله قورقوتدقلری کبی بعضیلری ده

«خواجه‌لر مكتبه آلوب كيدر، درس اوقوتور»، «خواجه‌لر قولاغكى كسر» ديه اصللى اصلسز شيلر ايله‌ده قورقوتورلر وعقله خلاف، اخلاق بوزوجى يالان و ياكاش شيلر ايله قفالارينى طولديررلر. بويله تربيه الڭ فنا تربيه‌در وبويله تربيه ايده‌نلرده «فنا تربيه» ايدنلردر. درس ومكتب، خواجه وفالقه ايله قورقوتمق چوجوقلره علمى وعلم اهلى دشمن ايتديرمكه سبب اولور. دنياده خواجه‌نڭ هيچ چوجق قولاغى كسديكى وارميدر؟ اگر خواجه قولاق كسه‌جك اولسه شبهه‌سز چوجوق باباريننڭ قولاقلرينى كسردى!

بوندن باشقا اصللى اصلسز شيلر ايله قورقوته‌رق تربيه ايتمك يوزندن چوجوغڭ قانى بوزولور، نشاط وغيرتى غائب اولور، هر تورلو احتماللره يول ويرمكه وهم ايله خيللره صاپمغه باشلار وصوڭنده هيچ كيمسه‌يه فائده‌سى اوليان بر قورقاق اولور قالير. حالبوكه قورقاقلق الڭ فنا بر اخلاقدر. قورقاق كيمسه‌نڭ ملت ووطنى ايچون خدمت ايتمسى شويله طورسون حتى عائله و شخصى ايچون‌ده خدمت ايتمسى ممكن دگلدر. چوجوقلره مناسبتسز قورقاقلق اوگره‌تمك بتون عائله‌لرى حتى بوتون ملتى قورقاقلق بالچيغنه ايتروب چيقارمق ديمكدر.

آمان يگيتى؛ دين و چوجوقلرينى، مال و جانى فدا ايده‌رك «بونر»لر يا دمنه كيتديكى حالده بزم يگيتلرمز الڭ سكونتلى مملكت ايچنده اولان شهرلره هر اوگره‌تمك ايچون اولسون نيچون كيتميورلر؟..

فرانسز عالمى؛ علمى بر مسئله‌نڭ اصلنه واقف اولمق ايچون طاتلى عمرينى هبه ايتديكى حالده بزلر اصلى بولونمش علملرى اولسون دوغرو آڭلامغه نيچون غيرت ايتميورز؟..

روس زنکنلری ؛ کندی ملتلرینك حالنی یوکسلتمك نیتیله کندیلرینك کیجه کوندوز راحتلرینی ترك ایدوب طوپلادیغیماللرینی کمال لذتله صرف ایتدکاری حالده بزم تجارلرمز ملتك حالنی یوکسلتمك ایسته‌مدکلرندن باشقا ملتك اسمنی اولسون نچون ایشیتمك ایستمیورلر ؟..

انکلیز عالمی؛ صنسکرتی لوندره‌ده ترك ایله وحشیلر آره‌سنه کیدوب نشرعلم ایتدیکی حالده بزلر کندی محله‌خلقمزه اولسون ایمان ، فضیلت واخلاق اوکره‌تمکه نچون غیرت ایتمیورز ؟..

آمریقا میسیونری ؛ مجوسیلر طرفندن ألی آیاغی باغلانوب دوکوله‌رك قوغولدیغی و خسته‌خانه‌دن أیی اوله‌رق چیقوب تکرار مجوسیلر آره‌سنه کیتدیکی وهیچ بر تحقیره اهمیت ویرمدیکی حالده بزلر نچون بوتون عالمك کندیمزه تعظیم وتکریم ایتمه‌سنی بکلیوب متکبرانه طورمقده‌یز ؟..

هیچ بر خدمت ایتمدیکمز حالده آز بر تحقیره صبر ایتمیوب نه‌دن ذره‌قی طاغلر قدر بیوتمکده‌یز ؟ .

اوروپالی برعالم؛ انقراض ایتمش اولان (هیه‌روغلیف) کبی لسانلرك صرف ونحولرینی ترتیب ایتدیکی حالده بزلر کندی لسانمزك صرف ونحونی نچون اوکره‌نمیورز ؟..

بر مجار مدرسی؛ فرانسز، روس ، انکلیز، ژاپون . عرب وفارسی لسانلرینی بیلدیکی کبی کلیوب روسیه‌نك اوفا ولایتنده دره‌لر آرالرنده اولان باشقردلر آره‌سنه کله‌رك باشقردلرك ایچلرنده کزوب لسان وعادتلرینی اوکره‌نمك مشقتنی اختیار ایتدیکی حالده بزلر هروقتده روسیه‌یی

نچون اوکرەنمیورز [۱] ؟ .

بو سؤاللره ویریله‌جك جواب هم آچیق هم ده قیصه اولوب « انلرك تربیه‌لری آلی ، بزم تربیه‌مز فنا! » دیمکدن عبارتدر [۲].

بالعموم قادین وظیفه‌سی

قادین وظیفه‌سی؛ یالکز یمك پیشیرمك، یاتاق یایمق، ته‌و سپورمك، چوجوغی وار ایسه امزیروب بشیکه یاتیرمق ، اکر حالی ووقتی یرنده ایسه بو خدمتلری خدمتجیلره قوماندا ویره‌رك یپدیرمق ظن ایدن ارککلر اولدوغی کبی کندی اساس وظیفه‌لرینی دیکر وظیفه‌لره نسبتله

[۱] برکره دوشونه‌له‌جك اولورسه اساسات بالخاصه آره‌سنده یاشادیغی ملتلرك لسانی وکره‌مزی کندی ... لسانی اوکره‌نمیورز ... استاد محترمده بوفکری کوزه‌ته‌رك روسلرك لسانی اوکره‌نمك یك الزم اولدوغنی ووسلرك توزنده ... ف حقده که آنلر یازه‌رق کندی منفعتلرینه ونوته‌جکلری دیو کی آنلری اوقویوب اکلاق ایچون ده هرحالده روسچه لسانك بیلنمسی الزم اولدوغی دوشونمه‌مز . صاقین دیه کارلر : « محرر روسیه مسلمانلرینك روسلاشمسی ایستیور » دیه‌سونلر : محرر محترمك شیمدی‌یه قدار یازدیغی آثار تورکلك و اسلامیت ترقیسی حقنده اولوب ملت ایچون یازدیغی مدید آنلر قدر یرده بر یاره‌حق شو صره‌ده بر کیمسه‌نی کوزه‌مك بزم ایچون بر امتدر . فقط بر یه‌که بویه استعدادلی آنلر وجوده کتیره‌جك علماس یتیشمه‌مش ویتیشرده حملا طرفدن تکفیر ایدلمشدر!..

ق . ن

[۲] بوخطاب بزمده راجعدر . ق . ن

اهمیتسز تلقی ایدن ویا وظیفه‌لرینی ایفا ایتمه‌ین قادینلرده واردر.

ارککك امری آلتنده اولارق کوچوك بر مملکت مثالنده اولان عائله‌نك بوتون اداره‌سی قادینه مودوع بر وظیفه اولدیغی وعائله‌یی اداره ایتمسنی بیلمك بر قادین ایچون مهمدر. عائله افرادندن اولان کیمسه‌لری کوزل تربیه ایتمك، عائله آره‌سنده‌کی مصارف و وارداتی دائرهٔ انتظامده طوتمق، عائله اعضاسنك جمله‌سنی مناسب خدمتلره تعیین ایده‌رك چالیشدیرمق، آره‌ده اختلاف ظهور ایتدیکی وقت هر ایکی طرفی ده ممنون ایده‌جك صورتده حل ایتمك، اقربالر ایله یاخود باشقالریله عائله آره‌سنه صوغوقلق دوشدیکی وقت او صوغوقلغی ملایمتله ازاله ایتمك قادینك وظیفه‌سیدر.

بر مملکتك برچوق محکمه‌و مأمورلری واسطه‌سیله یاپیلان خدمتلری عائله رئیسی اولان قادین یالکز اولارق یاپمغه مجبوردر.

« قادین قیزلکه قارشی بر عسکردر. وطنی ئه‌و، استحکامی سعی، حربی اداره، سلاحی ایکنه اینه تیره‌در » دییورلر. اکن قادینده یالکز عسکرلك بولونمایوب صاح حاکمی، مؤدب، واعظلك کبی باشقه منصبلرده موجوددر.

عقللی قدین عائله‌یی مسعود ایتمك خصوصنده ذره قادار مساهله ایتمز. هر ایشنده اعتدال اوزره بولونور. ارککنك رضاسی کسب ایدر. ارککنك آنا و باباسنه حرمت ایدر. ارککنك دشمنلری ایله مناسبتده بولونماز. الندن کلدیکی قادار معیشتده اقتصاد ایلر، اسرافدن اجتناب ایدر. ارککنك مالنی حفظ ایدر. ممکن اولدیغی قادار بریره مال طوبلار. ارککنك خدمتندن کلوبده ارککنی کوردیکی زمان دائما شادلق

اظهار ايدر. اركگنه قارشى كلمك، فكرينى تخطئه ايتمك ايى دكلدر. زوجنك ياكلش برفكره ساپديغنى كورديكى وقت اصول ايله بيلديرمكه اوغراشير. مثلا: «بويله ياپيلسه ناصل اولور؟» ياخود «بويله ياپمق مناسب اولمازمى؟..» كبى مشاورەده بولونور. لكن بونى اركگنك حدتلى وقتنده دكل بلكه براز كوكلى يوموشادقدن صوكره سويلر.

زوجنك سوزلرينه قاريشەرق ياخود زوجيله اكلنەرك فكر بيان ايتمك ايى دكلدر. بيان ايتديكى فكرينى اركگى قبول ايدنجه زيادەسيله خوشلانوب قبول ايتمديكى زمان اوفكەلنمك، قيزمق، مأيوس اولمق، صورت آصمق عيبدر. زيرا كيجه كوندوز عائله سعادتى دوشونن زوج بعض خصوصده قادينه موافقت ايتمزسه بوندن قادينى سەومديكى لازم كلمز.

زوجنه اطاعتده بولونمق وزوجنك ايستديكى كبى حركت ايتمك: عائله محبتنى بيان قيلمق ايچوندر. بلكه بوعمل ايله كنديسنك وفالى، كوزل اخلاقلى اولديغى وكنديسندن متشبث وعقللى كيمسەنك بولنديغى كورەرك حمايەسى قيمت بيلديكى اثبات ايدوب هم اركگنك همده طانيدقلرينك محبتنى جلب ايتمش اولور [*]. چونكه بويله اطاعت خدمتجينك امرينه ياخود برعسكرك قوماندانه اطاعت ايتمسى قبيلدن اولان اطاعت اولمايوب بلكه دوستك دوسته و يول رفقاسنك رفقاسنه اطاعت ايتمسى قبيلندن اولديغى شبهەسزدر.

احتياج اولديغى حالده كيمك، يمك وايچمك خصوصنده تعجيز

[*] حضرت فاطمه وقيعنى و قدسيت ملت و انسانيت آنه‌سى اولديغى بيان و قادينلرك حقوقنى تعيين ايدن انكلتره قادينلر طاعت و بويله مطيع قادينلرده اركككلر احترام ايتمكه بورجليدرلر. ق . ن

ایتمك و غائب اولان شیلره تأثر علامتی کوسترمك کوزل کچنمك دکل یرسز جفا ایلمکدر . تربیه‌لی قادینلر لزومسز زینتلری طاقه‌رق وانسان مسخره‌سی اوله‌جق درجه‌ده غریب غریب کینه‌رك فحش یولنه دوکولمش قادینلری تقلید ایتمزلر . زوج اولان کیمسه کچنمك ایچون اك لزوملی شیلری قازانمق خصوصنده تکمیل راحتی ترك ایدوب چالیشدیغی و یاچوجوقلرینك تحصیل و تربیه‌لری ایچون هر طرفه قوشدیغی زمان فلان و فلان زنکینلرك قادینلرینی تقلید ایدوب ارککی راحتسز ایتمك هیچ مناسبمیدر ؟ چوجوق تربیه‌سی زمانمزده اك مشکل بر خدمتدر . اکر بر قادین ارککنك پاره‌سنی کندیسنی سوسله‌مك یولنده اسراف ایدوب چوجوقلرینك حالی ویران ایدرسه وای او قادینه وای !

ارککلر ، یار و اغیاره قارشی البسه‌نك ممکن اولدوغی قدر ایی اولمسنی آرزو ایدنجه : « سنك البسه‌لرك ایی اولدوغی حالده بنم هیچ یوق ! » دییه ارککلرینی ازعاج ایتمك عقللی قدینلره لائق دکلدر .

أی حرمتلی قادین ! کچن وقتلرده پدر و والده‌نك حمایه‌سنده بیوردك ، ارقداشلرك ایله هر تورلو اویونلر اوینادك ، پدر و والده‌نك آلدیغی شیلری کیه‌یدك ! او زمانلر هر شیئی صورمه‌بیلیر و هر صوردیغکده موافق جواب آلیردك ! او وقتلر قیزلق وقتلرك ایدی ! فقط شیمدی او کونلر کچدی ، قیز ارقداشلرك یرینه یالکز بر ارکك آرقداشك اولدی ! اویونجاقلرك یرینه چوجوقلرك قائم اولدی ! شیمدی قیزلق دنیاسندن چیقوب آنالق دنیاسنه کیردك ! اولکی

عادتلرينك برچوغنى بوكون سكا ياراماز ! آره‌ده بعض عادتلر واردركه تماميله اونوتولماسى لازمدر . البسه خصوصنده باشقالرينى تقليد ايتمك قيزلره، موده‌سه‌ومك آحمق قادينلره ياقيشير برشى اولديغندن سنك كبى حرمتلى بر آنايه مناسب اولماز ! هر عملك بر وقتى وهر وقتك برعملى واردر. شمدى سنك دوسونجه‌ك اركككى ممنون ايتمك وچوجوقلرك ايله‌ئوده مشغول اولمقدر. قادينلر ئه‌و ايچنده خدمت ايتدكارى زمان زنكينلك درجه‌سنده البسه‌يه احتياجلرى اولماز . قادينلر ئه‌وك كللرى واوطه‌لرك چيچكلريدر. بعض وقتده سوقاغه چيقمالرى ايجاب ايدرسه اركككاريلك مساعده‌سيله وادب دائره‌سنده چيقارلر .

براركك زوجه‌سى نه قادار سه‌ورسه سه‌وسون حدتلنديكى وقت زوجنك كوكلى قيره‌جق درجه‌ده سوزسويله‌مه‌سى مناسب دكلدر . عقللى قادينك ايشى : كوجى يتيشيرسه ملايمت كوستروب اركككنك حدتنى تسكين ايتمك ، بو ممكن اولمديغى تقديرده بر آز صبر ايدوب وقتى بكله‌مكدر . عائله ايچنده اركككنه يولداش وهرشيده سرداش اولان قادين ايچون زوجنى كوجنديرمك - ولوكه طوغرى سوز ايله‌ده اولسون - يارشيرمى ؟.. اركككلر سرت سوزلرى وآجى معامله‌لرى بتون دنيا خاقندن ايشيدوب هرشيئه معروض قالهرق تحمل ايتدكلرى حالده قادينلرينك الك اووق آجى سوزلرينه اصلا تحمل ايده‌مزلر . بو قادينلرى يبانجى كوردكلرندن دكل الك ياقين دوست والك خاص سرداش بيلدكلرندندر . عائله تربيه‌سى ودنيامشقتى اركككلرى بعض وقتده‌سه‌ويل كيمسه‌لره بوزصوبى دوكمه‌يه، بعض‌وقتده‌ده الك عاجز آدملر قارشيسندن مأيوس اولاراق دونمه‌يه مجبور ايدر . بو سببدن حدت فضله‌اشير .

كوكل يأس ايچنده قالير . شيمدى بويله حاللره دوشمش كيمسه‌يه معاونت وألدن كلديكى قادار ياردمده بولونمق لازم ايكن قيزديرمق وحدتلنديكى وقت باغيرمق وكفر ايتمك كوكللرى مرحمت ايله طولمش قادينلره ياقيشيرمى ؟.. عقللى قادينلر اركلرينك لزومسز يره حدتلنمه‌لرينى معذور كورورلر .

بر اركلك ايستر حال ووقتى يرنده اولسون ايسترسه فقير اولسون الحاصل نه اولورسه اولسون عائله وباخصوص قادينى ايچون عيب دكلدر . يالكز معاذالله سرخوش ويايلانجى اولماسون!.. اكر بر اركك ايچكى ايچمك ياخود يالان سويلمك بلاسنه مبتلا اولورسه واى او اركلك بيچاره قادينه ، واى اونك عائله‌سنه واى !..

سرخوشلرك ويالانجيلرك عائله‌لرى صواوسته بنا ايدلمش بر ئه‌و كيدركه بر آز طوقونولسه درحال ييقيلوب كيدر .

بو سببدن طولايى سرخوشلغه ويالانجيلغه مبتلا اولميان زوجنك باشقه قصورينى قادينلر عفو ايتمليدر . بابا كبى شفقتلى ، قارداش كبى مرحمتلى دنيا معيشتى و آخرت سعادتى الده اولان قادين اركك‌نك بعض قصورلرينه كوز يوموب آنك حالى تصحيح ايتمك لازمدر . اركك حياتى كوزل اولورسه قادين وبوتون عائله‌نك حياتى ده خوش ، اركك حياتى قورقولى اولورسه قادين وبوتون عائله‌نك حياتى داها قورقولى اولاجغنه شبهه يوقدر .

بعض اديبلرك كندى قيزينه سويلمش اولديغى نصيحتلرى بوراده ذكر ايتمكى مناسب كوردك : « نكاح وقتنده‌ك برنجى ايش فنا اخلاقلى اركلكلردن صاقنمقدر . زيرا فنا اخلاق خسته‌لق اولوب خسته‌لقدن

صاقلانمق ایسه فرضدر . اکر زوج ایله برابر یاشامق ایستیورسه‌ك زوجکی جاندن و کوکلدن سومکه چالیش !. زوجك اولان کیمسه ، روحسز وبوزوق اخلاق صاحبی اولماز ایسه سنك سودیکك کبی اوده سنی سه‌وه‌ر . چونکه محبت محبتی طوغورر . لکن سه‌وکك حیا ایله برابر اولسون . تربیه‌لی ارککلرك عقللرینی تسخیر ایده‌جك شی حیادر . »

« ارککنك سرلرینی صاقلا ، قومشو قادینلرینه سویله ! چونکه قومشو قادینلردن بك چوغی سنك حدتلی زماننده سنی محو ایده‌جك شی ایله مباحثه‌ده بولونورلر : (سنك یرکده بن اولسه‌ایدم ، بویله ایدر ایدم ، شویله یاپار ایدم) دیرلر . حال بوکه سنك یرکده اولسه‌لردی هیچ برشی یاپمق اللرندن کلمزدی . »

« بعض قادینلری کبی ارککنك قارشیسنده عاجز ومسکین طورمقدن وهر کوکلنك حکم ایتدیکی یره کیتمکدن صاقین ! بویله یاپمق تربیه‌لی ارککلرك قابلیتنه شبهه براقیر ، محبتی سوندورر که سبب اولور . قادینلر ایچون یاپیله‌حق اك کوزل : یبانجی یرلره کیده‌کلری وقت تمیز البسه ایله کیتمك و ارککلرینك یانلرنده کیده‌رك کوللشمه‌کدر » . یوزی ، بویون و کردانی پودره ایله و دوداقلری قیرمزی بویا ایله بویامقدن اجتناب ایله ! چونکه بو بویالر یالانجی وبوزوق قلبلی قادینلره خاصدر . تربیه‌لی قادینلرك زینتی بویامق دکل نظافتدر . « ارکك ایله قادین آره‌سنده اختلاف اولورسه قباحت یالکز بر طرفده اولا بیلیر . اکر قباحت یاپمامق ایسترسه‌ك عائله شرفنی محافظه ایدن برقادین اولابیلیرسك ! » .

« ارككنه ويرمك ايچون كنجلك چيچكلريله حسن اخلاق و صداقت چيچكلريني بيوتمكه غيرت ايت ! . . ريا ، مداهنه ، نفسانيت غالب كلديكي زمانده اركك‌لر كنج قادينلردن زياده حلوصلي ، محبتلي ، خيرخواه قادينلره محتاجدرلر . اكر بو شيلره سنده اولورسه كنجلك وقتلرك خاطره كلز . الاصوك وصيتمده : (يالان سويله !) ديمكدر . يالان سويليه‌ن قادينك تربيه‌لي اركك‌لر قارشيسنده دكل ، عاجز واك بدبخت آدملر آره‌سنده‌ده حرمتي يوقدر وهيچ بر وقتده‌ده حرمت واعتباري اولماز . »

علم وقادين

قادينلرك عالمه اولملري لازمميدر ، دكلميدر؟ بوسؤاله منفي جواب ويره‌جك بركيمسه وداها طوغريسي برمسلمان اولماسه كركدر [*] . قادينلرك تربيه‌لي اولملرينك لزومندن بحث ايدلمشدي . عالمه اولميان كيمسه‌لك تربيه اصولندن محروم اوله‌جغي بديهيدر .

بر كره دوشونولسون ، اك نادان واك عادي عد ايتديككز چوبانلر بيله بعض شيلري بيلمكه وبيلدكلريني ياپمغه مجبور اولدقلري حالده چوجوقلريمزي تربيه ايدن آنالرده بعض شيلري بيلمك ايچون مجبور

[*] طبع ايده‌رك (مسلمان قادين) عنوانلي كتابك توركجه مترجمي ورفقاسي قادينده علمك اولمسني كورمك ده‌كيل قادينلري انسان كورمك ايسته‌مزلر آما نه‌ياپسونلر ! ..
ق . ن

اولمسونلر [٠] ؟ . . بزم چوجوقلریمز درت آیاقلی حیوانلردن‌ده‌می آشاغیدر ؟..

پدر ووالده‌لرینك كوزه‌ل وفنا عادتلرینی تقلید ایده‌ن چوجوقلرك آنالری جاهل اولورسه چوجوقلرینه علم محبتی ، اخلاق درسلرینی و بیلمسی لازم اولان شیلری كیم تعلیم ایده‌ر ؟ پدرلر هر نه قادار معلوماتلی اولورسه اولسونلر چوجوقلری تربیه ایتمكه وقتلری مساعد اولماز . مكتب معلملری اوقومه‌یی ، یازمه‌یی اوكر تیرلرسه‌ده طبیعت واخلاق حقنده والده‌لرك اوكره‌ته‌جكی شیلری اوكرده‌تمزلر . بونك ایچون چوجوق تربیه‌سی كی خدمتلرك الكبیوكی آنالرك اوستونده‌در.

چوجوقلر چوجوقق زمانلرنده هرطرفه بوكوله‌بیلن تازه فدانه بكزردكلرندن علمسز برقادین بونلری ناصل طوغری یتیشدیره‌بیلیر ! برمملكتی اداره ایتمك ناصلكه تجربه‌یه‌متوقف ایسه عائله‌یی اداره ایتمكده برچوق تجربه‌لره متوقفدر . بوندن طولایی قادینلرك عاقلی اولملری ضروریدر . لكن علم چوق ، عمر آز اولدیغندن بتون علملرك تكمیلی دكل اكثریسی تحصیل ایتمك بیوك مكتبلرده صقاللری آغاران اركلره بیله ممكن دكلدر . او حالده قادینلر ایچون تحصیلی لازم اولان علملر نه كبی علملردر ؟ بو سؤاله : « قادینلر ایچون تحصیلی لازم اولان علم . آنا وقادین اولابیلمك ایچون ضروری

---

[٠] روابی هدیرمرك جاهل قادینلرینه سبب جاهل تصدیقلری آرمت ایسنه‌یی اوككر یه نشیمه قوجه بر صدرزق ، آرقه‌سنه برلاطه آلان شریعتك شبنده‌ن حری اولیان قره قوتلر اولشدر بوقده حقیق علمامز قدیملرکده ذككار ایله هرحقوقده مساوی اولدقلرینی دائما تصدیق ایتمشلردر وایتمكده‌درلر . جناب حق جمله‌مزی جاهل متعصبلردن اوزاق بولندیرسون.. ق . ن

اولان علمدر » جوابنی ویرر ایسه‌ك احتمال تخطئه ایدلمه‌یز .

مهندس اولاجق کیمسه هندسه علمنی ، ساعتجی اولاجق ساعت علمنی ، تلغرافجی اولاجق ده تلغراف علمنی بیلمکه مجبور اولدیغی حالده آنا وقادین اولاجق کیمسه‌لرده آنالق وقادینلق علمنی تحصیل ایتمکه نیچون مجبور اولماسونلر ؟..

بوکا کوره قادینلرمزك منطق ، کلام ، بیان ، فلسفه و بونلرك صرف ونحولرینی تحصیلدن اول دین ، اخلاق وبالعموم آداب معاشرت ، خانه اجنده یاپیلاجق صناعت ، اوقومق ویازمق ، عائله‌یی اداره علملرینی بیلمك وتحصیل ایتمك لازمدر .

چوجوقلری ، حراقاتدن تجرید ایدلمش دین تربیه‌سیله تربیه ایتمك قادینك الك برنجی وظیفه‌سیدر . دین تربیه‌سیله تربیه ایدلمش کیمسه جناب الهی حق معبود طانیر ، الندن کلدیکی قدر عبادتده بولونور . بابا وآناسنه ، بتون خلق وقومشولرینه ، نسل وقبیله‌سنه اطاعت ورعایت ایدر ، هیچ بر کیمسه‌یی متضرر ایتمز . کندیسنك تحملی ایده‌میه‌جکی شیلری باشقه‌لرینه‌ده یاپیلمامقه غیرت ایدر وحتی کندیسی طرفندن یاپیلمسی دخی طوغری کورمز . کندیسی هر دائم مدح وثنا ایدیلیر واسمی ده قیامته قادار رحمتله یاد ایدیلیر . اعتقادینی دوزه‌لتوب لازم اولان عمارتی یاپه‌رق حدت ذهن ، چوق سوزلك کبی لکه‌لرینی سیلمش وتمیز کوملکی کیمش ، صبر اینجولریله ایشلنمش اولان رضا قالپاغنی باشه قویمش ، قناعت کوپه‌لرینی قولاقلرینه طاقوب تأنی و اطاعت یوزوکلرینی بارمقلرینه کچیرمش ، چوجوق تربیه‌سی وخانه خدمتلرینه ملکه کسب ایتمش ، بویله چیچکی اولان قادین : سعادتك مجسم

تمثالیدر . بویله قادین یاننده « روچیلد » زنکینلکی یاخود امریقا میلیاردرلکی هیچ مشابهسنده قالیر . علم اخلاقك هر کسدن زیاده قادینلره لازم اولدیغی شبههسزدر . قادین اکر کوزل اخلاقلی اولورسه عائلهدهکی بوروقلقلری اصلاح وعائلهیی مسعود ایدر . شاید اخلاقسز اولور ایسه بوتون عائلهیی خراب ایدر . قادین اویله بر زلزلهدرکه خانهلر و شهرلر ویران ایلر ؛ قادین اویله بر قوماندانکه و نیجه شهرلر فتح ایدیلیر .

یمك پیشیرمك ، البسه دیکمك ، ئو تربیهسی و ال ایشلری بیلمك قادینلر ایچون بیوك کمالدر . « هنر : فقیرلکدن امینلك » دیورلر . واقعا هنرلی بر قادین ، چوجوقلریله طول ویتیم قالدیغی قاره کونلرده هنری سایهسنده هیچ بر یرده سفیل قالماز .

عائلهنك قوماندانی اولان قادین ال هنرلری بیلیرسه زنکینلك ئوه ایچنده قولای اسرافات اولماز و ارککك اولان کیمسه محتاج اولدیغی شیلری دیکدیرمك ، یاماق ایچون باشقهلرینه بویون اکمز ، بوده دیلك ، کندیسی ایچون راحت بر ایشدر . ال هنرندن محروم اولان قادین عمرینی نصل کچیریر ؟ اویومقله ، مسکینلکله یاشامق یاخود دائما اوطورمق قدر دنیاده مشکل شی یوقدر . حالبوکه هنر ایله ایش : قالق . ورانمه ، وجودك سلامتیه ، یمك وایچمهنك واویومهنك طاتلی اولمسنه سبب اولور .

کیمسه قادینی اولورسه اولسون ارککنی خشنود ایتدیکی وقت ، وقتی نه وقتدر بیلیرمیسکز ؟ ارککی طیشاریدن کلوب ئوه کیردیکی زمان قادینك آچیق یوز ووقور بر حالده بولنمسی ، حسن اخلاقه دائر چوجوقلارینه نصیحتلر ویرمسی یاخود ماکنهسی باشنده اوطوروب

دیکیش دیکمسی حیات سلطانلغیدر . بو سببدن « علم ادارهٔ بیتیه » قادینلره لازم اولان برعلمدر . ادارهٔ بیتیه علمنی بیلوب عملیاتی ایله مشغول اولمق قادینلرك کوکللرینی فنا فکرلردن، اسراف وتفرج کبی بوزوق صفتلردن تمیزلر ؛ ایی و فنا شیلری کوزینه آچیق صورتده کوسترر؛ آیریجه ،قدینغنده حرمتی ، چوجوقلری یاننده مرتبه‌سنی یوکسلتیر واخلاقی دوزه‌لتیر . بو کون اوقومق ویازمق علملری غایت قولای اوکریلدیکی حالده بکجیلری ، اولومه منتظر فانی شیخلر وقت کچیرمك ایچون اوقومه‌یی و یازمه‌یی اوکره‌ندکاری حالده عائله‌ده الك حرمتلی منصبه کچمش محترم قادینلرك بو هنرلردن محروم قالمسی عیب اولمازمی ؟..

یازمق اوقومق بیان ولسانه اشنا اولان قادین أونده اوطوردیغی وقت هر نه‌رلو رساله‌لری اوقور. تاریخ، جوغرافیا وادبیت مختلفه‌دن خبردار اولور ، خاطرده طوتولمسی لازم اولان واقعه‌لری دفترینه قیدایدر . ز دکی سفرده ایسه مکتوبلری یازدیرمق واوقوتمق ایچون یباعجی کیمسه‌لره مراجعه ایدوب عائله اسرارینی انشا ایتمکه مجبور ولماز . بونك نتیجه‌سی اوله‌رق طانسز سورلر سویلنك ویلان یا کاس خبر ویرمك کبی فنالقلردن قورتولور . مشاهیر علما و فلاسفه‌نك سوزلرینی دیکلیوب استفاده ایدر . و کندیسنك علم و فضلندن استفاده ایدلمك ایچون کندیسنه رجالر ایدیلیر . ارککی نه‌قدارفضل اولورسه اولسون علم جهتیله اکا کمو ودنیا سفرنده رفیق اولابیلیر . سلف عصرنده، قدینلرك دکل، حتی ارککلرك یازی بیلملرینه احتیاج

یوق ایکن یازی بیلن صحابه‌لر [٠] نادر دکلدی .

کتابلر؛ معلومات ویرمکده سرداش ، یالکزلقده ارقداش ، کوکلی نورلاندیریجی ، ریاسز دوست ، تکلیفسز رفیق اولدقلرندن – عقللی وحلوق ذاتلر طرفندن یازلمق شرطیله – قادینلره مطالعه البته فائده‌لیدر. کتابلر آره‌سنده اویله کتابلر واردرکه اخلاقسز آرقداشلردن دها مضردر .

فرصت دوشدکجه آنلرمز حفظ الصحه قاعده‌لرندن وخسته باقق اصوللرندن الک مهم اولانلرینی برآز اولسون بیلملیدرلر . چونکه خسته‌لره باقمقده قادینلرک مهارتی دها زیاده‌در ، چوجوقلری خسته اولدقلری وقت کندی خسته‌لقلرینی اونوتوب تکمیل قوتلرینی اوڭا صرف ایدرلر . خسته‌یه باقمسنی بیلن بر قادینک خدمتی بر دوقتوردن زیاده‌در . یومشاق سوزی وملایم حرکتی خسته‌نک کوکلنه باشقه بر راحتلق ویرر . حفظ الصحه قاعده‌سنی بیلن آنالر ییمک ، ایچمک وکیملمه‌ده وقدمی اولان شیلری ضررلیلرندن بک کوزل تفریق ایدرلر. بو سببدن ضررلری باشقالرینه نسبتله بونلرک چوجوقلری سالم یشارلر.

---

[٠] بالعموم کتابخانه‌لرده بولنان «صحابه‌لر حرتی» نام مطبوع اثره مراجعت ایدیکز . ق . ن

كوزه‌للك و قادين

قادينلرده مطلوب اولان شيلرك بری‌ده كوزه‌للكدر. كوزه‌للك ايسه ايكی نوعدر : بری ظاهری كوزه‌للك، ديكری باطنی كوزه‌للكدر. مطلوب كوزه‌للك باطنی كوزه‌للك. «فكر = عقل» در. كونش ضياسيله دنيايی نورلانديرديغی كبی «فكر» ده انسانك دماغی نورلانديرر، ذهنی انكشاف ايتديرر، كنديسنی طوغری يوله سوق ايدر. ظاهری كوزه‌للك فانی و هر آن صولديغی حالده باطنی كوزه‌للك دائما فضيلتشان ابدی برسعادتدر.

عقل – كيمده بولونورسه اولسون – صاحبنی اك بيوك مرتبه‌لره چيقارر. فكرلی – عقللی – كيمسه‌نك صحبتی خوش اولور، بولنديغی محيطده كوكللره سرور ويا‌سالره تسلی ويرر.

بو سببدن طولايی، قادين هر وقت كنديسنك فكرينی تربيه‌يه چاليشمليدر. دوشونجه‌لی اولان برقادين هر نه قادار ظاهری جماللك چوقلرندن محروم اولسه‌ده هر كسك حرمته مظهر اولور. فكر هر عيبی ستر ايدر.

علماء كبردن برذات اولمك ايسته‌ديكنده دوستلری طرفندن كنديسنه ايكی قيز قارده‌ش كوستريلوب : «برينك كوزنده قصوری وار لكن عقللی، ديكری برنجيسی قادار عقللی دكل ايسه‌ده غايت كوزه‌ل. هانكيسی ايسترسه‌كز اونی آلالم» ديدكلرنده : «عقللیسنی آليرم» بيورمشلردر. ظاهری جمال؛ جناب حقك برهبه‌سی اولوب بويله هبه‌يه

نائل اولمش قادین مغرور اولمق دكل، بلكه نعمت بیلوب شكر ایتملیدر.

«ظاهری جمال» اگر صاحبی طرفندن یاپیلیرسه «صناعی جمال»، اگر یارادیلیشنده اولور ایسه «طبیعی جمال» اولور.

«صناعی جمال» دیمكدن مقصد؛ یوز ایله قولی و گردان ایله بونی بیاض و قرمزی بویایه بویامق، صاچلری سیاهه ویا صاری‌یه بویامق و قاشلری یولمق اكلاشیلماسون!. چونكه بو شیلر «جمال» اولیوب سلامتكه ضرر ویرن «زهر»لردر. «صناعی جمال» دی‌یه نصاوت و تمیزلكه دینور. اك گوزل بر جمال؛ عادی صو و صابوندن ماعدا بر شیئه محتاج اولمدیغندن آز مصرفلی بر زینتدر.

كندیسنه گوزل گورونمك ایستەین بر قادین بوكبی بویالری سورمكدن چكینیردر. لكن ارككلرینه گوزل گورونمك ایچون بویله یاپانلر حقیقةً آلدانیرلر. چونكه تربیه‌لی ارككلر بویله شیلردن هیچ خوشلانمازلر. تربیه‌لی ارككلر؛ گورمكده اولدقلری گوزلك بویالریندن هیچ ممنون اولمازلر. تربیه، ارككلرك سودكلری گوزللك سلامتكه ضرر ویرمه‌ین آیری بر لطافتدر. ارككلرك دنیاده سه‌وه‌مدكلری بر شی وارسه اوده پیس مردار گوزمن قادینلردر. بویله بر قادین، حتی ارككی دیوانه اولور درجه‌ده سه‌وسه بیله، ارككنك گوكلی جذب ایده‌مز.

بو سببدن طولایی اقربالرینه و دوستلرینه زیارته گیتدیكی وقت گوزل بر طرزده و غایت تمیز اولمسی لازمدر. [*]

[*] بو خصوصده اولان بحثلرك فنی علمی [تربیه‌لی قادین] نام رساله‌ده مذكوردر اورایه مراجعت وانه [«تربیه‌لی قادین» اثنادك آیری رازی اولوب اثرمه گوره لزوم گوردیكی تقدیره عین توركجه‌یه نقل ایله قارئه قارئه‌لرك اختیاریه وضع ایده‌جكز «ق.ن»].

طبیعی کوزەللك ؛ سالمبدنلی ، جاذبەلی ، تمیز قلبلی ، اوستی باشی بسیط وتمیز ، عقلی سالم ، اطاعتلی اولمقدن عبارتدر. اکر بر کیمسەده « معنوی کوزەللك » اوسته « طبیعی کوزەللك » ده بولونورسه البته نور اوستنه نور اولور . لکن بویله قادینلری بولمق ممکنمیدر ؟.. آلتون وسائر قیمتلی معدنلرك طوپراق آلتنده کومولو بولندیغی کبی بزم بیلمدیکمز یرلرده ، پرده آلتنده بویله تربیەلی اولان قادینلرمزده موجوددرلر .

آلنەجق قادین

بر برینك طبیعت واخلاقندن خوشلانمیان کیمسەلر اودرجه چوقدرکه ایکی آدیم بربرەدحی برابر کیتمەلر . بو دنیا سفرنده بر برینه عمر آرقەداشی اولان ارکك ایله قادینك طبیعتلری بر برینه موافق اولمزسه یورویشلرینه ناصل دوام ایدەبیلیرلر ؟ و نه صورتله بر حز وبر تن اولورلر ؟ بونیدن پولدانر وعمر آرقداشی اولان قدینك حالی بر آز اوکلسون ایکلامق لازمدر .

آلنەجق قادین ؛ اصل نسللی ، کوزەل ادبلی ، عقل و بدنی سالم ، اعتدللی کیمسەلردن تربیه آلمش و کندینه امانت ایدیلەجك شیلر حقنده معلوماتی اولوب دنیانك آق وقاره کونلرنده آرقداش اولمغه لایق اولملیدر . کلەجك کونلرك معیشتلری کوزەل اصول اوزرینه قورمق انسانلر ایچون لازم اولدیغی کبی قادین آلمق جهتندەده بو اصولدن

خارجه چیقمق طوغری دکلدر . چوجقلرینك تربیه‌لی ، اطاعتلی اولمسنی ایستمه‌ین کیم واردر ؟ فقط اك اول تربیه‌لی اطاعتلی بر آنا انتخاب ایتمك شرطدر [*] .

تربیه‌لی ، جذبه‌لی اولان قادین عقللی ارککنك کوکلنی کندینه جذب ایدر و کوکلنی کندینه ربط ایدر. ارککلرك کوکللری قادینلردن خوشنود و کوکللری ده آناره مربوط اولماسنده‌کی فائده نه‌در بیلیر میسکز؟.. بونده‌کی فائده حسابسزدر : کوکلی قادینه مربوط اولان ارکك، نره‌ده اولورسه اولسون ، نامشروع صورتده کندیسنی تلوث ایتمز. وجدانی قارشیسنده محترم اولان قادینه خیانت ایتدیکی ده ـ ولوکه قادینك خبری اولماسون ـ عقلنه کتیرمز. کوکلی قادینه مربوط کیمسه عمرینی سفاهت خانه‌لرده کچیرمدیکی کبی عادی آدملر صحبتنده ده دیکله‌مز. الکه داعماً مصرفی کندی خانه‌سی اچنه و حاجت اصلیه دنیله‌جك شیلره حصر ایدر. مناسبتسز یره کیدوب طاتلی اویقوسنی ترك ایتمز و بدننك قوتنی ده ضایع ایتمز . بو اسبابه طولاییدر که قادینك حسن اعتقادی ارککه قارشی محکم اولور . « ابدی حاته صادق زوجم » اعتقادینی قادین قلبنه یرلشدیرمك لذتی بیلن ذات صادق و عفیف زوج اولمه‌لك و خانمانك نه کبی بویوك بر منصب اولدیغنی بیلیر ، صادق و عفیف بر زوج و ابدی بر حامی اولور. عقللی ، حیثیتلی ارکك بوتون

[*] بویله آنالری انتخاب ایتمك ایچون آنالرك تربیه‌لرینه دقت ایدلملیدر. بر اولاد کندیسنك اخلاقی دوزه‌لملی و اخلاق متینه‌یی ترك ایله اخلاق ممدوحه‌یی آلملیدر که قادینلرده اخلاق ممدوحه‌ایله متصف اولسونلر قادینی اکلار . قادینه احترام ایدر : قادینك قیمتنی بیلیر ارککلر یتیشدیرمك وطنه‌لرمزك الك برنجیسیدر .

ق . ن

دنیاسنی ویرر فقط عفتنی محو ایتمز . جاتنی فدا ایدر فقط قادینك حسن ظنی بوزه‌جق برشی یاپماز . تربیه‌لی قادینه زوج اولمق شرفنه نائل اولان کیمسه قادینی تطلیق ایتمك بلاسنه دوشمیه‌جکی کی اوستنه ایکنجی برقادین آله‌رق معیشت کوزه‌للکنی کیده‌ره‌جك شیلری‌ده ارتکاب ایتمز . لکن آلنه‌جق قادینك تربیه‌سی ، اخلاقی وخصوصات سائره‌سی بیلمك قولای برشیمیدر ؟ . بوسؤالك جوابی اطرافیله دوشوندکدن صوکره ویرلمیدر .

زوجه ایدیله‌جك قادینك حالی بیلمکده‌کی مشکلات اخلاق وتربیه‌سی کلامق مدده‌سی اولوب ظاهری کوزه‌للکنی بیلمك جهتی ایکنجی درجه‌ده قالیر . بر ارکك بك آز بر زمنده آله‌جغی قادینك یوزینی ، قولی ، صاچی کورمسیله اخلاق وفعلی بیلمه‌سی ممکن اولاماز . آله‌جق قادینك حالی اك معتمد ذواتدن تحقیق ایتمك لازمدر . برحقیقتاً قادینك تربیه واخلاقنی تماماً دکلسه‌ده بر آز آکلامق ممکن اولابیلیر . [illegible] اولکره‌مك مشکلدر . فقط دنیاده و آخرتده یینه زله‌حق بر آرقداشی بولمق ایچون بویله مشکللره تحمل ایدلرمی ؟ .. سوزی صاغوب ایچمك ایچون بر اینك آلاجق کیمسه آلاجغی اینکی کوزیله کوردکدن باشقا نسلی ، اخلاقی ، خوینی ، تورینی کورلخه تدقیق ایدر ، قومشولرندن و کوی حقندن حتی چوبانلردن صورمغی اصلا مساهله ایتمز . بر آتیق بره سفره چیقمش آدم بیله واپور وتیره‌نده اوطوره‌جغی یرینك کوزل اولمسنی ایستر والندن کالدیکی قدر ایی بربولمق ایچون غیرت ایدر . شهره کیدوبده ایکی اوچ کون مسافر قاله‌جق کیمسه بیله یاته‌جغی اوطه‌نك کندیسی

ممنون ایده‌جك بر صورتده اولمسی آرزو ایده‌جكندن تكمیل اوطه‌لری گزیر. شیمدی بوتون خانه‌سی اداره ایده‌جك، شاداق و كدرلره شریك اوله‌جق، چوجوقلرینی تربیه ایده‌جك، هر بر دولاب وصندوقلرك اناختارینی صاقلایه‌جق قدینك حالی وطبیعتی بیلمك ایچون مشقتلر چكیلیر وزحمتلر اختیار ایدیلیرسه قباحتی اولور؟..

ارككلر: فوت، دوشوغه وداها سائر برچوق شیلرده قادینلردن فضله حتی قدینلردن استغنا درجه‌لرنده اولدقلری حالده نكاح ایده‌جكی قدینلرینك سیرتی اكلامغه مجبور اولورلرسه، هر وقت قادینلری آلتنه گیروب صیغنه‌جق اولان ارككلرك جاریه قادینلرلكده اختیارلری الدیغی گیبیدن اون بالتحقیق بیلملری لازم گلیر.

گووه‌ی اوله‌جق كیمسه‌نك مالك چوق، الباسه‌لرینك گوزل اولمسندن زیاده طوغوب بیودیگی خانه‌سی، پدر ووالده‌سی بیلمك ضروریدر. مال، ملك، ایراد وعقار صاحبی زنگین اولان پك چوق گنجلر واركه گوكلری برچوبلكدر. بویله آدملردن خیر بكلنمز.

كفولك

اركك ایله قادین آره‌سنده عائله‌جه لازم اولان برلك ومحبت، هر ایكیسنك بربرینه كفو (عین درجه‌ده) اولمسنه باغلیدر. بویله اولمدیغی تقدیرده یوكسك اولان طرفك اشاغی طرفی استحقار ایتمسنه سبب اولور. اركك ایله قادین هر وقت بربرینك حقلرینه رعایت

ایتمزلرسه هر ایکیسی ده بدبخت اولور .

بك چوق کیمسه‌لرك آلاجغی قادینك و واره‌جغی ارککك زنکینلکلرندن یاخود پدر و والده‌لرینك خلق نظرنده اولان شهرتلرندن ماعدا بر شیلری کورمدکلری واقعدر . بویله یاپلمش عائله تشکیل ایتمك جهتنجه الڭ بیوك یاڭلشلقلردن اولوب آجی میوه‌سی چوق زمانده کوریلیر .

کفولك نه‌دیر ؟ . عوامه کوره : نسل ، مال و جاه کبی شیلرده بر اولمق ؛ خواصه کوره : علم و تربیه‌ده بربرینه مساوی بولونمقدر .

عوامه نظراً چفتجینك اوغلی بقالك قیزینه کفو اولدیغی کبی خواصه نظراً ده ملیونر برقیر بش اون کتابدن باشقا بر شیئی اوقومایان علملی و تربیه‌لی ارککه کفو اولمق شرفندن محرومدر .

تربیه‌دن مقصد ؛ تول البسه کیمك ، یوزه دوزکون و پودره سورمك ، کوزلك طاقوب باستون طاشیمق ، تیاترولره کیدوب صحنه‌ده اوینامق ، قوجه بر صاریق صاروب حاجی اولمق ، بك آز شی بیلدیکی حالده بك چوق بیلیجی کبی کورونمك کبی شیلرك هیچ بریدن عبارت اولمیوب ادب دائره‌سنده عائله شرفنی محافظه ایتمك دیمکدر .

بوکا نظراً عائله حرمتنه خلل کتیرمك ایسته‌مین کیمسه هر نه قدار فقیر و عاجز اولورسه اولسون تزوجده باشقالرینه نسبتله داها زیاده حائز رجحاندر .

فقیر فقط تربیه‌لی بر قیزه فحشخانه‌لره کیتمسی انسانلغه موافق کورن صاحب نفوذ بر زنکین یاخود او زنکینك اوغلی اصلا کفو دکلدر . بو کبی تربیه‌لی قیزلره دکل زوج ، حتی خدمتجی اولمقده

لایق دکلدر.

سفاهت دنیاسندن لذت آلمش کیسه‌نك هر نه قدر بو کون کیسه طولوسی آلتونی بولنورسه‌ده یالین آیاق سوقاقده کزه‌ن سفاهت بلبللرندن هیچ فرقی یوقدر. زیرا بر آز صوکره بونك ده اونلردن بری اولاجغنه شبهه یوقدر.

بعض کیمسه‌لر زنکینلکی سودکلرندن کندیلرینه آرقداشلق ایچون تربیه‌سزلری انتخاب ایدرلر. لکن بویله کیمسه‌لره «عائله احیاسی ایچون ارقداش انتخاب ایتدی» دیمکدن زیاده «پاره ایله رابر وجودینی صاتدی» دیمك داها مناسبدر.

پاره ایله صاتیلان راحتده یاخود راحتسز زنکینلکده نه کبی فائده اوله‌بیلیر؟.. دنیاده یاشادقجه وجود سلامتکی ایله کوکل راحتلغندن فضله زنکینلك اولمادیغنی بالعموم حکما اعتراف ایتمشلردر. عائله شرفنی محافظه‌دن بر انسان دنیانك نه کبی اغرلقلرینه معروض قالیرسه قالسون زوجه‌ خیانت ایتمز، اولاد واجدادینك هیچ بر وقت یوزلرینی قیزارتماز.

عائله‌یه حامی اولمق مرتبه‌سنی بیلن ارکك عزیز عمرینی هیچ بر وقت بوش و عبث یرلرده کچیرمز. ثروتی قمار اوینامق وسفاهتخانه‌لرده کزمك کبی دنیا و آخرت بدبختلقلرنده بولونماز.

بناءً علیه نکاح وقتنده هر ایکی طرف هرشیدن زیاده بو کبی شیلره دقت ایتملیدر. کنج ارکك و کنج قیزلره میللری سلطان و هوالری حاکم اولدیغندن بو جهتی بلکه دوشونمکه وقت بولامزلر. بونك ایچون بو نقطه‌لره هر ایکی طرفك ولیلری چوق درجه دقت ایتملیدرلر.

آنه‌جق قادینك كوزه‌للكندن و وارحقی اركلكنده زنكینلكندن باشقا احواله اهمیت ویرلمیوب دیكر قصورلری قصور عدایدلمز ایسه هرایكی طرف بیوك خطایه دوشدكلرینی بر آز صوكره اكلارلر وصوك درجه متأسف اولورلر .

عائله‌شرفنی محافظه ایده‌میان یاخود ارككمز قالدینی وقتچوجقلرینی حسن محافظه‌یه اقتداری اولمیان ، عائله‌نك چماشیرلرینی یاپه‌میان ویمه‌كلرینی یاپه‌میان قادینك كوزه‌للكندن اركك وبالعموم عائله نه كبی فائده بكلر ؟..

قادینی وچوجوقلارینی اوده مأیوس براقوب سرخوشلر مجلسنده ، سفاهتخانه‌لر اتكاكنده بولونان یاخود تكمیل ثروتی محوایدن ارككك زنكین اولمسنده نه كبی محسنات واردر ؟.. بوتون جهان خلقی پاره ویروب راحتی صاتون آلدقلری حالده بویله اركك انتخاب ایدن قادین راحتنی صاتوب پاره آتش اولور !..

اكثریا آز زمانده كورمش قیزلر ، فنا اسملری چیقمش یاخود چیقمه باشلامش اولان دلیقانلیلره ویریلیرلر . بویله دلیقانلیلرك بوزوقلقلرینی ابوینلرینك زنكینلكی اورتسه‌ده آز بر مدت ظرفنده بورده آچیلوب كندی پدر ووالده‌لرینك خانه‌لرندن‌ده قوغوله‌جقلرینه شبهه یوقدر . بونك اندكمز قیزلر پدر و والده‌لرینك دقتسزلكلری یوزندن عمرینك نهایتنه قدر قایغو ایچنده بولونورلر و راحت یوزی كورمدكلرندن طولایی دنیایه وداع ایدرلر .

یاشده موافقت

هر شیئك طبیعی بر مقیاسی واردر . « طبیعی مقیاس » خارجنده یاپیلان ایشده هیچ بر وقتده فائده بکلنیلهمز . وقتندن اول ویا وقتندن صوکره یاخود بر شیئك وقتی کچمش اولدیغی حالده عقد ایدیلهجك نکاح طرفین ایچون ـ طب واخلاق نقطهٔ نظرندن ـ ضررلیدر . نکاح ایدلهجهیه قدر ارکك ایله قادین آرهسنده یاش اعتباریله بربرینه موافق اولمق طبیعت طرفندن مجبوریدر . طبیعته مخالف اولان نکاح حقیقی نکاح اولهیوب یالکز بر شکلدن بشقه بر شی دکلدر . بویله نکاحلره « نکاح » دیمکدن ایسه « نزاع » و « ندامت » دیمك داها مناسبدر . بعض کیمسهلر بویله نکاحلره « تجارت » دیرلر . واقعا احتیار بر کیمسهنك زنکینلکی سایهسنده کنج برقیز ایله عقد نکاح ایتمسی پاره قوتیله کنجلکی صاتون آلمسی دیمکدر . یوقسه اوقیزك کوکلنی کندینه علاقهمند ایتمز . بوقانون نظرنده هرنهقدر بر جرم تشکیل ایتمزسهده اخلاق نقطهٔ نظرنده میدانده طوران بر جنایتدر .

نکاح ایچون طبیعی اولان یاش ارککلرده یکرمی ایله قرق ، قیزلرده اون سکز ایله اوتوز آرهسیدر . بوندن اول یاخود بوندن صوکره اولان نکاحلر فائدهسز اولور . فقط هرشیده استثنا اولدیغی کبی بعض مملکتلرده قیزك نکاح سنی اون سکزدن دون اولهرق تقدیر ایدلمش وقادین ایله ارککك یاشلری آرهسندهکی فرق اون یاش اولهرق قبول ایدلمشدر . شو حسابجه قیزك یاشی اون سکز اولورسه

ارککك یکرمی سکزدن ، قیز اوتوز یاشنده ایسه ارککك قزقدن فضله اولمه‌سی ایجاب ایدر . قارت کیمسه ایله کنج کیمسه‌نك طبیعتلری هروقت بربرینه ضد اولدیغندن برلکده یاشـ ملرنده برفائده کورولمز.

طبیعتلرنده برلك اولمیان کیمسه‌لرده اتفاق اولماز . واتفاقدن محروم عائله ایسه یالکز اسم ایله عائله اولوب عائله‌یه لازم اولان وظیفه‌لرك تکمیلندن محروم قالیر . ئولوملك زمانی معلوم اولمایوب ا کثر کنجلرك جنازه‌لرینی قارتلرك دفن ایتدیردکلری کورولیورسه‌ده عادته‌بناءً اولوم نوبتی کنجلردن اول اختیارلرده‌در . بونك ایچون آللی یاشنده‌کی ارککه واران اون سکز یاشنده‌کی برقادین ، اون سنه صوکره هیچ برایشه یارامایان براختیـار ایله برچوق چوجوقلرك مشقتنی اوستنه آلمغه مجبور اولور .

بوندن باشقا اطبانك تجربه‌سنه کوره سالم بدنلی وقوتلی کیمسه‌لرك چوجوقلری اکثریتله سالم ، ضعیف واختیار کیمسه‌لرك چوجوقلاری‌ده ضعیف وخستـه اولور . آللی یاشنده بولنان اختیار بر کیمسه‌یه واران اون سکز یکرمی یاشنده‌کی برقادینك چوجوقلری اکثرخسته وضعیف اوله‌رق دنیایه کلیرسه بیچاره قادین زحمت اوستنه زحمت آلمش اوله‌جغندن دنیاده یاشادقجه باشی بلادن قورتولماز . .

دوکون

دوکون، حیاتڭ مسعود بر کونیدر. طاقتدن فضله اوله‌رق یاخود آداب اسلامیه‌دن خارج اولمامق اوزره پاره دوکمک مناسب اولمدیغی کبی کلیشی کوزل پاره صرف ایتمکده جوامردلق دکلدر.

بلکه عوامك مدحنی ایشیتمك ایچون یولسز اوله‌رق عقللی کیمسه لری محو ایدر. واقتدارلردن خارج اوله‌رق بشقه‌لرینی تقلید ایدوب سرمایه‌سنی تلف ایدر. بو سوزلردن مقصد بیوك بر شهرده اولان مسلمانلری دوکونلرده‌کی فوق‌العاده اسرافلرندن منع ایتمك دکلدر. بزم عاجز قلممز اوکا اره واعتماد ایده‌مز. یالکز بزم مقصدمز اویله شهر خلقنی تقلیده ایتمك مناسب اولمادیغنی بیلدیرمکدر. بیوك شهرلرده‌کی مسلمانلر بو شهر داخلنده اولان زنکینلردن یاخود زنکین صورتنده کورونکلی دکلردن عبارت اولمایوب یالکز عموم اسلام ملتنین عبارتدر. بونلرك بیوك قسمی ایسه، کویلرده اوطورانلر صاف قلبی، قناعتی، صوغری سوزلی، ایش سه‌ودن، آچیق یوزله خدمت ایدن، حسن اخلاقی، دیندار، دعواسز، تکلفسز اولان کویلیلردر. بزم یازدقلریمز وبزم نصیحتلریمز ایشته بو کویلیلر ایچوندر. بونلر ایسه اڭ کرلی واڭ محترم خلقلردر.

دوکون وقتنده عادتدن خارج مسرف اولمقله انسانك کوزل اسمی چیقسه ایدی خلیفهٔ عباسیه‌نك اڭ شهرتلیسی اولان (المأمون)ڭ (بوران)

ایله اولان دوکونی قدر کوزل اسم براقان برشی اولمازدی . حالبوکه
او دوکون (المأمون) تاریخنك بعض سطرلرینك لکه‌لی اولمسنه سبب
اولمشدر . دوکونلرده قوری بر شهرت ایچون صرف ایدیله‌جك
زنکینلکلرك برقسمنی اولسون قیز ایله کوکی کندی استقباللرینی تأمین
ایلمك جهتنه ، یاخود علم و مات فئده‌سنه ، فدا ایدرلرسه البته
کوزل اولور. بر بریه یبانجی اولان ارکك ایله قادینك برلشوب یاشاملری
ـ اطراولیجه دوشونولورسه ـ دنیانك الڭ بیوك حادثه‌لرندندر . لکن
انسانلر بونی دوشونه‌مدکلرندن لزومی قدر اهمیت ویرمیورلر . بونك
الڭ کوزلی مشروع صورتده اولان نکاح و نکاح وقتنده اولان مشروع
دوکوندر . بو سببدن طولایی نکاح ودوکون زمانلرنده ارکك ایله
قادینك مسعود اولملری ایچون بابا و آنالر ، دوست و احباب جناب
حقه دعا و نیاز ایتملیدرلر . بر چوق کیمسه‌لر بوکبی اهمیتلی ساعتلری
تقدیر ایده‌میوب کرامتك کلاتش کیمسه‌لرك اضطرابنی ممنونیت ایتدکلری
کبی بویرده جمله فنالقلره باشی اولان ایچکیلری حاضرلایوب ، راقی
مجلسلری قوروب مبارك دوکونلرینی ، واأسفا ، تخریب ایدیورلر!..
مدنیت‌سز عد ایتدیکمز چواش و چرمیش خلقلری [*] اکین
اکمك ، بالق ایچمك ایچون قیرلره چیقدقلری زمان کندی مراسملرنجه
توبه واستغفار ونیاز ایتدکلری حالده عائله تشکیل ایتمك کبی عقله کوره

[*] چواش و چرمیشلرده حقیقی اصل تورك عرقنه منسوبدر. بونلر روسیه‌نك
قزان ، اوفه ویتکه ولایتلرنه حوالیسنده موجوددرلر اصلا ونسلا تورك اولدقلرینه
برابر مسلمان دکلدر. چواشلرك مقداری تخمیناً آلتیوز یکرمی بش بیك؛ چرمیشلرك
مقداری ایسه یدیوز اللی بیکدر . بونلر بالاده کوردیکمز اولدقلری تورك
عادتلری قطعی ترك ایتمیوب تورك عد نیله یاشامقده‌درلر . ق. د

بيوك ، اسلاميته كوره محترم بر ايشى ياپمق خصوصنده قادينلر وچو-
جوقلردن وبالعموم خلوق اهاليدن اوتانميوب ، عذاب آلهه‌يى دوشونميوب ،
حواب ويره‌جك بر ساعتك اولديغى توكلنه كتيرميوب بويله سرخوش
مجلسلرى ترتيب ايدرلرسه مسلمانلغك فضيلتى نرده قالير ؟ . . . ايشته
كوكل كوزينك كور اولمسى بويله اولور ! . . .

ايچكى مجلس قوروله‌رق تشكيل ايديلن عائله‌نك سعادتله ياشامسى
وياخود بويله نكاحلردن وجوده كلن چوجوقلرك توفيقلى اولمسى الك
نادر شيلردندر . بوكبى شيلرله دوكون ياپان پدر ووالده‌لر ، قارده‌ش
و وليلر ، كوزلرينك نورى و جكرلرينك پاره‌سى اولان اولادلرينك
بختسز اولدقلرينى كوره‌رك لذت آلانلر وحشيلردر . انسانك بويله
آنه‌سى باباسى ، اقربا ووليسى اولمه‌حقنه هيچ اولمه‌مسى دها خيرليدر .
دوكون اسميله ايچكى ايچنلرك حاللرى آت چلوب صاته‌رق بر آرده‌ده
ايچكى ايچن چنكنه‌لرك حالندن پك چوق دفعه آشاغيدر .
چونكه چنكانه‌لر حيوان صاتوب راقى ايچدكلرى حالده بويله انسانلر
انكه باقين والك عزيز اولادلرينى صاتوب راقى ايچيورلر . انسانلقدن
نصيبه‌دار اولان اركك ايله قادينك ذره قدر مال وملكى بولنمسون
ونكاحلرينك‌ده سوقاقده ياپيلمسنى آرزو ايتسونلر . فقط بويله مبارك
وحياتلرينه زهرده بر دامله ايچكى اوتنه راضى اولمسونلر .

زفاف

زفاف ؛ آره‌لرنده نکاح عقدی اجرا ایدیلن ارکك ایله قادینك ایلك دفعه کوروشملریدر . آرقداش اوله‌جق قادینله کوروشولدیکی زمان شفقت و احترام ایله سلام ویرمك ، ملایم وکولر یوز ایله قونوشمق آدابدندر . هر شیدن اول ارکك ایله قادین اللهدن خیرلی معیشت ، حلال رزق ، خیرلی ذریتلر ایسته‌رلرسه کوزل اولور . باخصوص بو وقت هر ایکی طرفك کوکلنه رقت کتیرر . ایلك کیجه‌ده : قادینك اقربالرینی غیبت ایتمکدن ، نکاح وقتنده اقربالر آره‌سنده اولان مناسبتسز واقعه‌لری خاطرلامقدن ، مهرچوقلغی وجهاز آزلغی کبی شیلردن ، باشقه کیمسه‌لرك دوکونلرینك شهرتلی وجهازلرینك چوقلغندن ، بیانجی قادینلرك کوزللکلرندن وداماد‌لرینه اولان حرمتلرندن بحث ایتمك آیی دکلدر . زیرا بو ساعتلر قادینلرك یوزلرنی بوروشدیریله‌جق وقت دکل بلکه کوکللرینه تسلی ویریله‌جك وقتدر . ناموسلی کیمسه بوکبی شیلری زفاف کیجه‌لرنده دکل حتی سائر وقتلرده‌ده قادینه سویله‌مز و یاشادیغی مدتجه اصلا بحث ایتمز . کرك زفاف کیجه‌سنده وکرکسه سائرزمانلرده بیلیشیق بیلیشیق کولمك ، دائما حدتلی طورمق ، بیانجی قادینلری مدح ایتمك تربیه‌لی ارککلرك ایشی دکلدر . بر قادین کندیسیله زوجه محرم اولان اقربالرندن بر قیزی ارککنه تقدیم ایتملیدر . لکن او اثناده ایچلرنده نا محرم قادینلرك بولنمسی ، برچوق کنج قیزلرك صوکمودا البسه کیمش اولدقلری

حالده کلین ایله کوکوه‌یك قونوشه‌جغی محلسده بولونوب برلکده اوطوره‌رق جای ایچملری اخلاقاً پك فنادر . زیرا انسان اوغلی تزوج ایتمکه طبیعت طرفندن مجبوردر و بو تزوج عین زمانده عفت اوزرنده یاشامق و کوکلی تربیه ایتمك ایچوندر . شیمدی مقصد عفت اولان بر ایشك ابتداسنده حرمی اوله‌جق قیزدن زیاده بزه‌نمش و کینمش کنج قیزلر ایله برلکده اوطوروب محلسده بولنورسه عفت نره‌ده قالیر ؟ بالخصوص اوزون دوشونجه و اوزون مشقتلر ایله قادینی اوله‌جق قیزك کوکلی راحتسز ، کندیسی ضعیفلامش اولدیغندن دیگر کنج قیزلر ایسه کوکل اکلندیرمك ایچون کلوب کوکللری نشاطلی اولدقلرندن ارککه خوش کورونورلر . داها محبت آنلرده کوکوه‌ی اوله‌جق کیمسه‌نك کوکلی ایکنجی بر کوزل قیزه طالوب قلغه و بو سببدن کندی قادینی حرمتسز براقمغه سبب اولور . چونکه انسان اوغلی ملك دکلدر . کوکل هرطرفه کیدر ، «یوق بنم کوکلم کیتمز ، کوزمده باقماز» دییه‌ن کیمسه‌نك سوزینه ایناتمق صادقدرونقدر . بناءً علیه بو فنا عادتی ترك ایتمك لازمدر .

ازدواج ومحبت

دنیاده انسانلری بربرینه ربط ایدوب هیئتدن بر هیئت تشکیل ایتدیرن شیئك «احتیاج» اولدیغی معلومدر . یعنی دنیاده یاشایان انسانلرك بربرینه محتاج اولملری مدنیلشمه‌لرینه سبب اولمشدر . لکن بیلیرمیسکز ، ارکك ایله قادینی بربرینه باغلایان شی نه‌در ؟ هیچ شبهه یوقدر که ارکك

ALİ ULVİ ERMİŞ
KİTAPLARI
No.

ایله قادینی بربرینه باغلایان شی «محبت»در . ازدواج ، اکر کوپری‌یه تشبیه ایدیلیرسه «محبت»ده کوپری‌یی محکم طوتان قازیقلره ، اکر کارکیر بربنایه تشبیه ایدیلیرسه «محبت»ده او بنانك طاشلری بربرینه ربط ایدن خرجه بکزه‌تیلیر. محبت اولان یره عمران ومدنیت کلیر. محبتك وداع ایتدیکی یره خرابیت چوکر .

عائله‌نك وعلی الخصوص بوتون دنیانك نظامی «محبت» ایله برلکده یورومکده‌در . انسانه فضیلت کتیره‌ن، اخلاقی دوزه‌لتوب عقلی تربیه ایدن، شفقت ومرحمته آلیشدیره‌ن شیئك هپسی «محبت»در .

محبت، انسانی هر تورلو رذالتلردن تمیزلر . الامر عوب والالزوملی اولان محبت، ارکك ایله قادین آره‌سنده اولان محبتدر . زیرا بربرینه محبتلری اولان ارکك ایله قادین، دنیانك راحتلری شویله طورسون ، عمرلرینی سعادتله کچیررلر . پاك وصاف محبتله بربرینه مربوط اولان ارکك ایله قادین ، بوتون عائله خلقی حتی خدمتچی وقومشولری‌ده ممنون ایدر .

کندیلری کچینمك اسبابی آرارلرسه میدانده اولمین محبتده میدانه کلیر ، محبت‌لانیر ، دائما اولور. کچینمك اسبابی بولویمق ایستمدیکی حالده « آره‌مزده محبت یوق » دی‌یه شکایت ایدن ارکك ایله قادین محبتلرنده حقسزدر . چونکه بویله حل اولدیغی زمان ارکك وقادینك امتزاج اسبابی یوق دیمکدن مقصدیمز اوقونمق ویاخود دعالر یازوب یانده طاشیمق دیمك دکلدر [*]. زیرا بو شیلرك نه کی فنده‌لری اولدیغی

[*] شیرینك نسخه‌سی، امتزاج دعاسی آلمق ایچون سفیل افندی درکاهنه، الکچی بابا بحره‌سی یاپرینه کیتمك، بیجعفرك تسبیحندن بچمك، اوقونمش شکر یمك، فرق امیرلره بدی کریده اوقونمق کبی اعتقادات باطله دکلدر! ق. ن

تجربه ایتمدك [*] . بزم مقصدیمز اخلاق علماسنك « محبت سبلری »
دی‌یه کوستردکلری شیئلری ارکك ایله قادینه توصیه ایتمکدر . ارکك
اکر قادینك محبتی ارزو ایدرسه قادینك سعادتی ایچون چالیشوب
قادینك اخلاقی‌ده تربیه ایتسون. چونکه یمش‌اغاچلری نه‌کبی باقیلمغه
محتاج ایسه‌لر قادینلرده اویله‌دقتلی تربیه‌لره محتاجدرلر. قادین‌ده‌بر یمش
آغاجیدر. قایغش ویردیکی وقت، آغاجی‌دکل، آغاجك‌صاحبی مؤاخذه
ایتدکلری کبی قادین‌ده فنا چوجوق یتیشدیردیکی وقت قادیندن زیاده
ارککی مؤاخذه ایتمك لازم کلیر .

بر ارکك قادینك طبیعتی کوزل بیلوب هر بر معامله‌ده تأنی ایله
حرکت ایتملی ؛ قادینلرك حدتلری آنی وقلبلری‌ده طار اولدیغندن
مساهله‌ده بولونملی ، قصورلرینه کوز یوممالی ، قادینه قارشی باغره‌رق
لزومسز تکبرده بولونمیوب تواضعلی ووقارلی اولملیدر. وقار ایله‌تواضع
قادینلرك کوکللرینی جلب ایده‌جك شیدر .

بر ارکك قادینه آجی سوز استعمال ایتمه‌ملیدر وقاطی یورکلی ،
نمرود چهره‌لی ، عصبی ، کیندار اوناملیدر. اولور اولماز شیلره اهمیت
ویرمه‌ملیدر . چونکه بویله شیلر قادینك حرمتی کیدرتمکه ، آره‌یه
صغوقلق دوشورمکه ، أوك نظامنی وطاتنی بوزمغه باعث اولور .

بر ارکك ایچکی‌ایچمه‌ملی، قمار اوینامه‌ملی. تنبل وجسارتسز اولمه‌ملی،
یالان سویلیوب قادین وچوجوقارینی مأیوس براقوب کیتمه‌ملی، قادینی
طرفندن کوسترلن محبته بیلمه‌مش کبی طوره‌یوب بلکه کوزه‌ل
معامله‌ده بولنمالیدر .

---

[*] بلکه اعتقادات باطله قربانلری تجربه ایتمشلردر .   ق. ن

قادینی البسه کیمك، یمك وایچمك ایچون عادتدن فضله شیلره واسرافلره آلیشدیرمیوب مصارفسز وقولای شیلره قناعت ایتمك اصولنی اوکره تملیدر . زیرا زینت ایله لذت ایچکی ایچمك قبیلندن اولوب بونلرك مبتلاسی اولان کیمسه دائما فضله‌لندیرمق غیرتنده بولونور . ذاتاً زمانمزده شایع اولان موده‌لرده بر ایچکیدر . قادین هر وقت ارککه تابع اولدیغندن قادینی تربیه ایتمسنی ایسته‌ین ارکك اك اول کندی اخلاقنی تربیه ایتسون .

عقلی ، طوغری سوزلی ، اطاعتلی ، شفقتلی و آز سویله‌یجی ، تکلفسز، ساده وظریف البسه اکسا ایدن، آز کولن، متواضع ووقور، قناعتلی، دیندار، ایش‌سه‌وه‌ن، ار ککاره عائد ایشلردن اوزاق طوران قادین هر دائم مقبول وهر قادینه مرجحدر .

جمال ایله زینت ارککلرك محبتنی جلب ایدن سیلردر . بو شیلرك هپسی «محبت سببلری» اولوب ارکك ایله قادین بونلری التزام ایتملیدر. بو دنیا سبب عالمی اولدیغی بیله‌ن انسانلر بونلری یاپارسه محبت‌ده وجوده کلیر .

ارککك وظیفه‌سی

هر کسله کوزه‌ل معامله‌ده بولونمق شریعت اسلامیه‌نك برنجی قاعده‌لرندن ایسه‌ده کوزل معامله‌نك اك الزمی‌ده قادین ایله اولان معامله‌در . قادینلر اسلام نظرنده فوق‌العاده محترم کیمسه‌لر اولدیغی کبی قادینلره رعایت ایدن ارککلرده اك حرمتلی اولان ارککلردر .

جناب حق قرآن کریمنده قادینلر ایله کوزل معامله‌یی امر ایتمشدر، کمدکور امری یرینه کتیرمك هر بر مسلمانه لازمدر. بودن طولایی هر بر مسلمان، قادینه لزومی اولاجق شیلری حاضرلامغه و قدینی هر بر مشکلاتدن قدرتی یتدیکی قدر حمایه ایتمکه، قدینه قارشی مرحمتلی اولمغه بورجلیدر. بویله معامله‌ده بولنان ارککك دنیاسی‌ده کوزل، آخرتی‌ده راحت اولور. قادینله کوزل معامله ایتمکی شرعی بر وظیفه بیان ذات شریعت وعقله موافق اولمیان شیلری قدینه تکلیف ایتمز، حتی الله عزیز یورویوسنه اولان شفقتی درجه‌سنده بر شفقت ایله قدینی هر بر مشقتلردن محافظه ایدر. بویله‌یاپمق علی طبیعی ارککره یاراشان بر وظیفه‌در. قادینلرمز آنا وبابالرینك عزیز یوروزی وکوزبکلری اولدقلری حالده آنلردن آیریلوب بزلره‌یار وبوتون دردلرمزه تبدیع اولنایه حاضر طوران سوکیلی همشیره‌لریمزدر. بونلر عائله اعضامی محافظه ایتمك وبالخاصه یاراتمق مقصدیله کیجه اویقولرینی کوندوز راحتلرینی فدا ایدوب چوجوقلرینه باقارق بیوتمکده‌درلر. حتی یاپمغه مجبور اولمادقلری پك چوق خدمتی کندیلرینك غیرتلریله، آرزولریله یاپمقده‌درلر. شیمدی بونلرك بوکی خیرلرندن صرف نظر ایدوب کوزل مکافات یاپیلاجق یرده فنا معامله یاپسه‌ق ارککره وانسانلره مناسب اولمیان قباحتلرك اك بیوکی یاپمش اولورز.

بو سوزلردن مقصد، قادینلری کیف و هواسنه براقق و هرنه یاپسه‌لر سیرجی اولوب باقق اولمیوب عقل وشریعتك مساعده ایتدیکی یولده کوزل معامله‌ده بولونمق اولدیغی بیلدیرمکدر. قادین ایله اولاجق معامله، افراط وتفریط اولمیوب عدالت اوزرنده بولونمقدر.

تربیه‌لی ارکك قادینه قارشی کوزل معامله‌ده بولوندیغی کی کندی وقارینی‌ده محافظه ایدر . یعنی کندیسی حرمت ایدر وکندیسنه حرمت ایتدیره‌بیلیر. هر ایشده انکله مشورت ایدوب بریره کیده‌جکی زمان، مساعده استحصال ایتمك قصدیله دکل خبر ویرمك نیتیله، کیده‌جکی یری سویلمك لازمدر. ارککی ایله مشورتده بولنمسی عادت ایدن قادین ارککنك کندیسی سه‌ودیکنه امین اولور و بولك ثمره‌سی اوله‌رق کندیسی‌ده دائما صداقتده بولنور . قادینلر هر دائم احترامه ومشورته لایق انسانلردر . بعض قادینلر واردرکه، اکر عقللرینی طاریتمق ممکن اولسه یوزلرجه ارککك عقللرینه غالب کلیر . شاید قادین طرفندن ویرلمش فکر طوغری کوروله‌مزایسه لسان مناسبله یاکلش دوشوندیکی آکلاتمق ارککك اك مهم وظیفه‌سیدر .

قادین؛ بوسایه‌ده هم مشورت ایدلمك شرفنه نائل اولدیغندن هم‌ده یاکلش فکری، تصحیح ایدلدیکندن ممنون اولور . زوجنك شفقت قنادی آلتنده اولدیغنی بیلن قادین زوجنه قارشی ایی فکرلر پرورده ایدر، دائما زوجنك رضاسی استحصال ایتمك ایچون چالیشیر، پدر و والده‌سندن وتکمیل قارده‌شلرندن فضله زوجی سه‌وه‌ر وزوجنك شفقتنه حیران قالیر، ارککی بولنوب بولنمادیغی زمانده ارککنك خدمتندن داها مقبول بر خدمتی اوله‌جغنی بیلمش بیله اولسه ارککی ایچون او خدمتی‌ده فدا ایدر . دنیاده بوندن زیاده راحت اولورمی؟.

قادین اوده برشی بیقارکن قضاءً قیرمش اولسه ارکك باغیرمامالیدر، بویله بر حال وقوعنده ارککلرك یاپه‌جغی شی باغروب دوکمك دکلدر،

بیوك بر ضرر اولمدیغی دوشونه‌رك سكوت ایتمكدر . قادین كندیسی كلوبده : « بویله بر قصورم اولدی » دیدیكی زمان یاخود قیمتلی شیلر ضایعه معروض قالدیغی وقتده : « جانم ، الله بوندن بویوك قضالردن محافظه ایتسون ، بر حیاتده قالدقجه مال بولنور . مع‌مافیه بوندن صوكره دقت ایت ! » كبی سوزلر ایله نصیحت صورتنده تنبیه ایتمك لازمدر . بویله عادتلری اولان ارككلرك ، قادینلری یاننده حرمتلری زیاده‌لشیر وموقعی یوكسلیر . قادینلر ارككلرك حدتلرندن دكل عفولرندن و وفارلی نصیحتلرندن قورقارلر . قادینلرك بو قورقولری قویونلرك قوردلردن قورقولری قبیلندن دشمناق قورقوسی اولمیوب محبت ایله قاریشیق اولان حرمت قورقوسیدر . اركك اولان كیمسه صحبت ایتدیكی وقتلرده كندیسنك هانكی شیلری سه‌ووب هانكی شیلردن نفرت ایتدیكی زمانك عدتی نه اولدیغی وچوجوقلری نصل تربیه ایتمك لازم كله‌جكنی ، یقین دوستلر واحبابلر ایله دشمنلرینك احوالی سویله‌مك و دنیاده لازم اولان عرف وعادتلرینی بیلدیرمك ، والحاصل قادینی ارشاد ایتمك لازمدر . بویله یاپلق قادینلرك یاكلشلقلردن چكینمه‌سنه سبب اولور .

اوبوتقدن وخطا ایشله‌مكدن انسان منزه اولمدیغندن ارككلر بی دینارلرده قصوری بولنور . بویله خطالر اكر اسلامیتله قابل تألیف ایسه ، یوقاریده دیدیكمز كبی ، عفو ایدیله‌بیلیر . شاید قادین شریعت اسلامیه‌دن خارج یاكلش ایش یاپمش ایسه یاخود قصداً ایشله‌مش ایسه او وقت مساهله ایتمك البته جائز دكلدر . بو صورتده اركك او ایشك عیب اولدیغنی قادینه كوزلجه آكلاتیر . شاید بوندن فائده كورولمز ایسه قادینك ولینه معلومات ویره‌رك آنلردن یاردیم ایستر . كفر ایتمك ،

دایاق آتمق ونفوذلی کیمسه‌لره شکایت ایتمکدن اجتناب ایتمك ارککلك علو همتیدر . روایتلره کوره اصحاب کرامدن بری قادیندن شکایت ایتمك ایچون اووقتك خلیفه‌سی اولان عمرالفاروق رضی‌الله حضرتلرینه کیدر . لکن عمرالفاروقك قادیننك قوجه‌سنه قارشی کلدیکی قادینی شکایته کیدن صحابه ایشیدیر ایشیتمز کری‌یه دونر . بو ذاتك کری‌یه دوندیکی عمرالفاروق کوروب چاغیریر ودونوب کلن ذاته « نیچون ایچری‌یه کیرمدن کری‌یه دوندك » دی‌یه صورار . ذات ده : « یاامیر المؤمنین ! قادینم آجی سوزلی اولدیغندن ذاتکزه شکایت ایتمك اووزره کلمشدم . لکن قادینکزك طرفندن سزه قارشی کلدیکنی ایشیدوب (بو قایغویه عمرالفاروقك کندیسی ده داخل ایمش) دی‌یه کری‌یه دونوب کیتمکده ایدم » دیر . بوکا قارشی عمرالفاروق : « ای قارده‌ش ! قادینلریمز اولره‌ی تمیزله‌یوب یقایورلر ، الثه‌لریمزی دیکوب کیدیریورلر ، یمکمزی پیشیروب حاضرلایورلر ، چاشیرلریمزی ییقایورلر ، چوجوقلریمزی تربیه ایدوب بیوتیورلر . کدرلی ساعتلریمزده کوکللریمزه آسایش ویریورلر . بزه اوستلرمزده بونلرك بیك چوق ایمکلری واردر . شیمدی بونلرك بو ایکلری ... اولدقلری اونوتوب بزه قارشی بعض وقتلر حرمتده قصور ایدرلرسه هیچ عفو ایدلمزمی ؟ . . » دیمشدر . صحابه ده خانه‌سنه کلوب اشبو ماجرایی تمامیله قادینه سویله‌مش ، قادینی ده بوندن عبرت آلوب یشادیغی مدتجه زوجنه اطاعت ایتمکی عهد ایتمشدر . قادینلر ارککلری طرفندن هروقت حرمت کورمکه مستحق ایسه‌لرده حمل وقتلرنده ووضع حمل ایتدیکی زمانلرده زیاده‌سیله حرمته لایقدرلر .

بویله کونلر قادینلر ایچون مشقتلی و آغیر کونلردر . قادینلر الك آغیر بلالره ـ ارککلرینك صداقتلری ایچون ـ صبر ایدرلر ایسه‌ده کندی حقلرینك آیاقلر آلتنه آلنمسنه قطعیاً راضی اولمازلر . بلکه بونی پك بیوك حقارت عد ایدوب هیچ بر وجهله تحمل ایده‌مزلر. بونده قادینلر حقلیدرلر . بونك ایچون قادینلك حقوقنه رعیت ایتمك ارککك وظیفه‌سیدر . قادینلرك حقی محافظه ایدیلیرسه عائله شرفی محفوظ قالیر وقادینده ممنون ومسعود اولور .

« قادینك عفیف اولمسی آرزو ایدن ارکك الك اول کندیسی عفیف اولسون » مثالی غایت کوزل و طوغریدر . بوراده یازلمش شیلر ارککلرك اصلا اهمال ایتمسی جائز اولمیوب اجراسی لازم اولان وظیفه‌لردر . وظیفه‌سی بیلمه‌رك ویا بیلمیه‌رك یاپمه‌ین انسانه ارکك دیمك جائز دکلدر . چالیشه‌رق قازاندیغی پاره‌لر سایه‌سنده فحشخانه‌لر ایله میخانه‌لرده بشاین و قدر اوینایه‌رق زنکینلکنی وقیمتلی عمرینی تلف ایدن کیمسه‌نك عائله رئیسی اولمسندن ذره قدر اولسون فائده کورولمز . دکل که یالکز فائده کورولمه‌مکله قالسه ، بلکه صوك درجه‌ده ضرر کوریلور . عائله رئیسی اولانك کیزلی و آشکار سفاهتلرینك جمله‌سی چوجوقلارینه و حرمنه میراث قالیر . بونك نه قدر بیوك بدبختلق اولدوغنی هرکس بیلیر فقط اوتانماز ...

طلاق و مفارقت

ازدواج ؛ ارکك ایله قادینك برلکده عائله تشکیل ایدوب برلکده یشامق و برلکده نسل یتیشدیرمك ایچون کندی آره‌لرنده یاپدقلری عهد واتفاقدن عبارتدر . طلاق ومفارقت ایسه ؛ اشبو اتفاقی بوزمق وعهدی ابطال ایتمکدر . ارکك ایله قادینلرك عائله تشکیل ایدوب بکوجود اوله‌رق یاشامه‌ری طبیعتلرینك بر اولمسنه باغلیدر . زیرا ازدواج بر ایکی کونلك یول آرقداشلغی دکلدر ، ابدی حیات رفقاسیدر . طبیعتلرنده برلك اولمیان ارکك ایله قادینك برابر یشامسی غیر ممکندر . یشاسه بیله یشادیغی مدتجه کین ایله یشار . دنیاده بویله یشایشه صبر ایدیله‌مز . زوج ایله زوجه آره‌سنده محبت اولماز . وارکك ایله قادین حصول نیت ایچون چالیشدقلری حالده بر نتیجه حاصل اولمزسه . بردن آیرلمق لازم کلیر . ارکك وقادین بربرینه ضد اولدقلری حالده دهشتلی بر عذاب ایچنده بولونمقدن ایسه کوزل بر صورتده مفارقت ایدوب هر بریسنك کندی طالعلرینی تربه ایتمری داها مناسبدر . طلاق ومفارقت انسانلر آره‌سنده طبیعی برایش اولدیغندن هر قوم وهر ملتده واردر . فقط بعض ملتلر مشروع صورتدن باشقا بر صورتده مفارقت ایتدکلری حالده شریعت اسلامیه بونی مشروع وبر طاقم قواعده ربط ایتمشدر.

ارکك ایله قادینك بریسی کوتو یوله سلوك ایدوب اسمنك چیقدیغنی فرض ایدهلم . بویله بلایه دوشولدیکی زمان یاخود دوشوله‌جکی ؟

سزلدیکی وقت مفارقت ایدەرك کندی شرفنی محافظه ایتمك دیکر طرفه ایجاب ایدر . بو ایسه طلاقك مشروع اولمسنده کورولن فوائددر. لکن شریعت اسلامیه هر نه قدر طلاقی وضع ایتمش ایسەده یالکز ضرورتی دفع خصوصنده جائز کورمشدر . یوقسه ادب و اخلاق نقطهٔ نظرندن طلاقك عندالله مبغوض بر عمل اولدیغی احادیث نبویه شهادتیله ثابتدر . تطلیق ایدلمش قادین ــ هیچ کیمسەسز اولدیغی تقدیرده ــ چالیشوب قارنی طویورمغه ویاهر تورلو ارککلرله دوشوب قالقمغه وصوکرەده بر سفاهتخانەده یاشامغه مجبور اولور .

طلاق یوزندن چوغالان دیلنجینك ، زیادەلشن فاحشەنك حدی حسابی یوقدر . بونلرك هر بری ملتمز ایچون طاعون ووبامیقروبلرندن دها زهرلی میقروبلردر . تطلیق ایدلمش قادیننك چوجوغی اولمسی قادارمنك بر حال تصور ایدیلەمز . چونکه ارککندن آیریلمش بر دینك چوجوقلری ، پدر ووالدەلری یاشدقلری حالده ، یتیم اولەرق یاشارلر. حتی اوبله زمان واردرکه ، ارکك وقت ایدن قادینندن قالمش اولان چوجوقلری ، اووەی آنانك ید تربیەسنه تودیع ایتمسیله چوجوقلرینی اووەی آنانك دشمن نظرلرینه تسلیم ایتمشدر. بویله چوجوقلر کوزل تربیه ووصیلت یرینه ایکی جامع آرەسنده قالمش بی نماز کبی تماماً اخلاقسز بر انسان اولەرق یتیشیرلر . بونلر طلاقك ضررلرندندر . بعض کیمسەلر دها واردرکه قدیلر ایله اولان معاملەلرنده کندیلرینك هیچ مسئول اولمدقلرینی ظن ایدرلر . بونکی ارککلرك دوشونجەلرینه کوره : بر ارکك قادینی ایسترسەوب برلکده یاشاسین ، ایسترسه آیریلوب قوغسین ، قادیننك ارککنه قارشی هیچ بر حق اولمیوب قادین

ارككك ألنده جانسز برصوبا كبی ایمش !.. بو، بزم خلقمز آره‌سنه وبالخصوص عوام قافه‌سنه یرلشمش فنا بر اعتقاددر. كندیلرینه عائد فرائضی بیلمدكلری حالده بالكز سویله‌مكی بیلیرلر. بونك كبی فنا فكرلرك و اصلسز سوزلرك خلقمز آره‌سنه سرعت عجیبه ایله نشر اولونمسی آنلره شریعت حكملرینی آكلایجی وذهنلرینی نورلاندیرمقله برابر اخلاقلرینی‌ده اصلاح ایده‌جك یولده وعظ ایدیجی كیمسه‌لرك آزلغندندر. بوندن طولایی عائله‌لرمزك احوالی فنا برصورتده بوزولمشدر. برقیزینی كوزل تربیه ایتمك اقتدارنده اولمادیغی حالده ایكنجی حتی اوچنجی قادین آلان، مالك كبی قادینی اولدیغی حالده فاحشه‌لر آره‌سنده عمر كچیرن، قادینی قیزیل قابره دالدیریجی، سن بلوغه واصل اولمایان صبی قیزلری نكاح ایدیجی، بابالرندن قالانماللری تقسیم ایتمك ایچون آنا بابا بر قارده‌شلرینه دشمن كسیلیجی كیمسه‌لر بزم آره‌مزده پك چوقدر. بوندن باشقه بتون قریه وشهرلرك یتیم چوجوقلر وفقیر دیلنجیلر ایله طولمسی عائله‌لرك بوزوقلغندندر. بو فنالقمزی اصلاح ایچون جناب حق برلره حسیاتلی، حمیتلی، درایتلی. احوال عالمدن خبردار، حقیله شریعت اسلامیه‌یی بیلن و سوزندن زیاده كندیسی عمل ایدن عالملر احسان ایلسون !.. شریعت اسلامیه؛ قباحتلری عفو ایتمكی، مؤمنلر ایله قارده‌ش اولمغی، بالعموم انسانلره كوزل معامله‌ده بولونمغی، حتی حیوانلره بیله مرحمتلی اولمغی بیوریور. بوقسه تمیز یوركلی ومرحمتلی قدیملر حقنده جانوارلره بیله یاپیلمایه‌جق درجه‌ده مرحمتسزلكی تجویز ایتمیور. «قادینمی سه‌ومیورم، بونك ایچون بوشامق فكرنده‌یم.» دیین بر كیمسه‌یه حضرت عمر رضی الله عنه حضرتلری : «سه‌ومز

ایسه‌ك عهده وفا ورعایه یوقیدر؟ دنیاده‌کی خانه‌لر محبت ایله طولمشدر!» دی‌یه‌رك تکدیر ایتمشدی [*] .

قدینلره رعایت ایتمکی و آنلره دائما شفقت و مرحمت بسلمکی بیلدیره‌ن احادیث پك چوقدر .

تعدد زوجات

تعدد زوجات ؛ ارککك برقدین اوستنه برقاچ قادین آلمسی دیمکدر. ازدواجدن مقصد ، برلکده یشامق وبرلکده عائله تشکیل ایتمك اولدیغندن بر قدیندن زیاده قادینله عائله تشکیل ایتمك قابل اولاماز . زیرا عائله تشکیل ایتمك ایکی آرده‌کی محبته مربوط اولوب برارککك برقادیندن باشقه برچوق قدینی عین صورتله سومه‌سی ممکن دکلدر ، اوحالده سومدیکی قدینلرله‌ده عائله تشکیل ایده‌مز. بو پك طوغریدر . چونکه برچوق قدین بر ارککك نکاحی آلتنده طورلارسه بونلرك هیچ بری بریبه دوست اولمازلر. بالعکس دشمن اولورلر. بویله دشمن اولان قدینلردن متشکل عائله‌یه «عائله» دنیله‌جکنه «مونتی محاربه» دیمسه دها طوغری اولور. قدینلرك بر خسته‌لقده مثلا اولدقلری، چوجوق طوغورمدقلری وغیر قابل ازاله عذرلری اولدقلری دوشونولورسه ارککلرده احتیاجات طبیعیه‌سی ایفا ایده‌میوب ذریتدن محروم قالمه‌سی پك چوق کلاشیلیر. ایشته بویله بر مانع وعذر وقوعنده

[*] کتاب البیان والتبیین لامام جاحظ رحمه‌الله ج - ۱ ص - ۱۸۲

شریعت اسلامیه تعدد زوجاته مساعده ایتمشدر . لکن بوکی مساعده هر کسه هر زمان بخش ایدلمه‌مشدر. پك آغر شرائطله مساعده ایدلمشدر. الحاصل بو مساعده شریعت اسلامیه‌نك ادب ودیانتی دائره‌سنده‌در .

اولکی شریعتلرك بر چوقلرنده قادین آلمق خصوصنده معین بر مقدار یوقدی. شریعت اسلامیه بو نهایتسز تعددی درده قادار ایندیرمش، شاید آره‌لرنده عدالت اونامق قورقوسی اولورسه او وقتده یالکز بر قادین ایله اکتفا ایتمکی بیلدیرمشدر . عدالت ، طی ایتدیکمز قادار قولای برشی دکلدر . بناءً علیه عدالتله حرکته مقتدر اولمیان ارککك بر قادین اوستنه متعدد قادین آلمسی ودیگرلره یاپیلان ظلمنك الك آغیریدر . دها طوغریسی عدالتدن قورقمیان کیمسه ، قورقوسی اولمادیغندن قورقالیدر .

عدالتله حرکت ایتمك اقتدارندن محروم اولان ارککلرك قادین اوستنه قادین المرنده قادینلری وقادینلرینك چوجوقلری، اقربا وسائر وقیعه‌لری آره‌سنده آجی، کین ، حسد ، خصومت ، امتزاجسزلق چوجوقلر آره‌سنده دقتسزلك، حتی ناموسسزلق واخلاقسزلق بولندیغی بالتجربه کلاشلمشدر. بو یا شیلر مدنیت اسلامیه‌نك ومعمورلك کوندن کونه تدنی ایتمسنه خدمت ایدن الك قوتلی سببدر .

قلملری مؤثر ومفید کتابلر یازان ادیبلر ، سوزلری نافذ اولان خطیبلر بو خصوصده الدن کلدیکی قادار چالیشیرلرسه ملت ایچون اونوتولمیه‌جق خدمت ایتمش اولورلر. تعدد زوجته دائر سوز سویلدیکی وقت بعض عالملرمزك: «شریعت بویله بیوریور» دیدکلرینی ایشیدیردم. فقط بو رساله‌یی یازدیغم وقت کندیسنی مجازی اوله‌رق تقدیم ایدن

فاضل بر دوستمز، اثنای مصاحبه‌ده، تورکجه اوله‌رق: « بزم آوروپالیلر حقیقی اسلامیت ایله هنوز آشنا اولامیورلر. اونلر اسلامیتك تعدد زوجاتی امر ایتدیکنی ظن ایدرلر. حالبوکه بو فکر طوغری دکلدر. چونکه اسلامیت تعدد زوجاتی امر ایتمیور، یالکز مساعده ایدیور!» دیدی «امر ایدیور» ایله «مساعده ایدیور» آره‌سنده پك بیوك فرق واردر. بر وقتلر پیغمبرمزك‌ده برقاچ قادین آلدیغی معلومدر. لکن پیغمبرمزك چوق قادین آلمالرینك اسبابی بیوکدر. چونکه، احکام شرعیه‌یی کندی حرمنده خلقه تماماً تبلیغ ایتمکه مأمور ایدلمشدی. و احکام شرعیه‌نك بعضیلری صرف قادینلره عائد اولوب طوغریدن طوغری‌یه ارککلر حضورنده تعلیم ایتمك بقای حیاتی موجب اوله‌جقدی. او زمان مطبعه‌لر اولمادیغندن کتابلر نشر اولونماز و یازمه نسخه‌لرده بولونمازدی. تعلیم و تعلم بالعمل اجرا ایدلیردی. قادینلرك کندی احتیاجلرینی تماماً تعلیم ایتمك و قادینلر واسطه‌سیله امتك دیکر احتیاجلرینی تبلیغ ایتمك قولای اولدیغندن تحت نکاحنه بولنان قادینلرك نشر شریعت یولنده پك بیوك فائده‌لری کورولمشدر. زیرا نکاحلی قادینلری هر وقت حضور پیغمبریده بولونورلردی. ایشته بونك ایچون پیغمبرمزك بردن فضله قادینی واردی. حضرت عائشه‌دن بشقه تکمیلی ثیبه و چوغی اختیاره اولدقلری حالده تزوج ایتمشلردی.

بوندن بشقه «ام المؤمنین» اولمق اصحاب کرام و عربلر آره‌سنده هر کس طرفندن غبطه ایدیله‌جك شرفی بر حال اولدیغندن بو درجه‌یه نائل اولان ذوات مستورات مستغرق اولورلردی. «امهات المؤمنین» حضراتنك اکثریسی بویله شرفی حائز اولمق مقصدیله نکاح ایدلمشلردر، بعضیلریله

حلوتده اونامشدر. كندی سعادتلری ایچون ممنونا یاشادقلرندن پیغمبرمزله بونلر آره‌سنده قسمده واجب اولمادیغی مرویدر [*]. «امهات المؤمنین»ك اكثریسی محاربه‌لرده ویاخود حبشه‌اولان هجرتلرده ارككلری ترك حیات ایتمكله ثیبه قالمش و عربلر آره‌سنده شریف نسبی اولمقله شهرت بولمش قادینلردی. بونلرك خاطرلرینی تطییب ایتمك وحسرتلرینه تسلی ایتمك لازمدی. «ام المؤمنین» اولمق قدر بیوك منصبه‌لایق هیچ برتسلی اولمادیغندن «ام المؤمنین» منصبنه نائل اولمشلردر. بوندن باشقه اهل اسلام ضعیف ایدی. عربلرك معتبر قبیله‌لریله اهل اسلامه‌دشمن اولان قبیله‌لردن اولان قادینلرك «امهات المؤمنین» زمره‌سنه كیرمسیله اوكی قبائل اسلامه دوست ودین اسلامه مشرف اولمشلردر.

بونلردن آكلاشلدیغنه كوره پیغمبرمزك قادینلرینك برقاچ دانه اولمسی سیاسی سببلره مبنی ایدی. هرنه قادار مقصددن برآز خارجه چیقمش ایسه‌ك ده بوجمله‌لری یازمغه مجبور اولدق. زیرا تعدد زوجات حقنده‌سوز سویلنه‌جك زمان زوجات طاهراتدن ده بحث ایتمك عادت اولمشدر.

كلهٔ اصل مقصده: تعدد زوجاتك هر قوم وهر ملتده مشروع بر صورتده موجود اولدیغی انكار ایدیله‌مز. فقط شریعت اسلامیه، اسباب ضروریه‌دن ونظام وانتظام جهتلرندن بو حكمه مساعده ایتمشدر. یعنی چوجوغی اولمز یاخود قدین غیرقابل تشفی خسته‌لغه یاخود سفاهته مبتلا اولاجق اولورسه وبوكبی ضرورتلرده بولنورسه او وقت تعدد زوجه مشروعدر. بویله بر ضرورت اولمادیغی وعدالته حركتدن

[*] فتح القدير لابن الهمام رحمة الله ج: ٢ ص: ٥١٩ وشرح بلوغ المرام ج: ٢ ص: ١٣١

قورقولدیغی زمان معصوم قادینك اوستنه قادین آلمق موافق‌اولورمی؟ معذرتسز حاصل اولان تعدد زوجات : عائله ایچنده دائمی بر غوغایه، ارکك ایله قادین بیننده‌کی مربوطیتك ضایعنه ، ابوین ایله چوجوقلر واوز قارده‌شلر آره‌سنده ابدی بر محبتسزلکه سبب اولور . و بویله مؤسف احوالك نتیجه‌سنده «عائله» روحی بوزولور . اخلاق و روحی بوزوق عائله‌لردن مرکب ملتك‌ده نتیجه‌سی وخیم اولور .

پدر و والده وظیفه‌سی

حضرتك اك بیوك پدر و والده اوستونده اولان چوجق حقیدر . چوجوق حقنده آنا بابا بخود بونلر یرنده اولان ویلر دنیاده مسئو-لدرلر و آخرتده حساب اللهه جواب ویره‌جکلردر . بناءً علیه بو حقلری بیلمك وبونلری زمانلرده کمال دقت ایله ادا ایتمك فرض اولسه کرکدر . تربیه ایدلمه‌مش بر بلاء کبی آرایه چکلمدیکی وصادق بونك ملعبه‌سی کی تربیه بیلن چوجوقده هیچ بر ایشه یارامز . انسان تربیه ایدیلمه‌سه انسان اولمز ، تربیه ایدلمدیکی تقدیرده وحشی حیواندن اشاغی بر جانور اولور قالیر . چوجوغك کوچوك یشنده هر تورلو تربیه‌یی آلمغه قابل اولدوغندن بو وقتی بیوك بر فرصتدر . بو سببدن طولایی چوجوغك تربیه‌سی اهمال ایتمك شویله طورسون بالکه بیوك درجه اعتنا ایله اجتهاد ایتمك لازمدر. چوجوق هیچ بر تخم صاچیلمه‌مش

ترلایه یاخود هیچ یازی یازلمه‌مش بیاض کاغده بکزه‌دیکندن نه
کبی تخم صاچیلور ایسه اویله اکین ویرر و نه کبی شی یازیلیرسه
اویازی اوقونور . چوجوغه اکر کوزل تربیه ویریلیرسه خیرلی‌ودنیا
ایله آخرتده مسعود اولور . یاپه‌جغی کوزل ایشلرندن تربیه‌ایدیجیلره
وحالی کوره‌نره کوزه‌ل حصه‌لر چیقار . اکر بونك عکسنه اوله‌رق
تربیه‌سی فنا ویریلیرسه بیچاره چوجق‌ده هلاك اولور ، کناهی‌ده
ولیلری اوستنه یوکلنیر..

چوجق تربیه‌سی – تربیه متخصصلرینك سوزینه کوره –
کوچوك یاشدن باشلایوب ابتدا انی ویا فنا شیلر اوکرەتیلیر ، بالخاصه
نظافت و طهارته آلیشدیریلیر . هر ایش و عادتلری انتظام داخلنه
قویدیریلیور . عقللری ایردکجه طبیعی شیلره ذهنلری ویردیریلیر .
مثلا کوك ، یر ، آی ، کونش ، روزکار ، قار ، بورا ، یاغمور کبی
شیلر ایله [illegible] ویردلر ، طاغ وطاشلر ، چشمه و صولر حقنده قیصه
قیصه معلومات ویریلیر . بویوك عالملر و مشهور فیلسوفلرك مقاللری
سویلنیلیر و علم تاریخك بخصوص اسلام تاریخنك اك مهم ماده‌لرندن
خبردار ایدیلیر . عبرتی شامل حکایه‌لر وضرب امثال سویله‌نیلوب
کندیلرینه تا که ایتدیریلیر . صکره لازم اولان اعتقادلری – خاص
سنت و صحابه کرام اعتقادی اونلق شرطیله – آچیق بر صورتده
اکلاتیلیر . فرض ، واجب ، حرام کبی شیلری بیلدیریلیر . دین ؟
انسانلرك اخلاقی دوزه‌لتمکه ، دنیا و آخرتده بختیار اولسنه قوتلی
برسبب اولدیغندن وقتی کلدیکی وقت مساعده جائز اولیه‌جغی اکلاتیلد-
قدن صوکره چوجق هانکی مکتبه ویریلیرسه یولدن شاشماز . دین

تربیه‌یی ویریلیرکن اڭ مهم اولان برشی وارسه اوده چوجقلره قولای اکلاتمقدر. مثلا ییمکده اولان رزقلریمز، حال طبیعیسنده آقوب طوران صولر، هرتورلو حیوانلر وبالعموم سائر اللهڭ مخلوقلری اولدیغی واللهڭ غایت قدرتی ومرحمتی خالق اولدوغی دوشوندیرمك وبوندن سوکره‌ده بونی دخی یواش یواش اوکرتمك لازمدر. چوجقلرڭ ذهنلرینی قاریشدیروب غیرتلری قیران شی: بیلمدکلرینی اوقومق، هیچ اکلامدقلری ازبرلتمکدر [*]. اکر بویولده چوجوغه دین تربیه‌سی ویریلیرسه دیندن هیچ برشی اکلامادیغی کبی دینه اولان محبتی ده غائب اولور. بونڭ ایچون پدر ووالده‌لرڭ التاول «ایمان شرطلری» دینیه نهایته قدر (کلمۀ طیبه) یی حفظ ایتدیرمه‌لری و عم جزئی ازبرلتوب اوقوتملری تربیه اصولنه مخالفدر. چوجوقلره ویریله‌جك تربیه‌نڭ اڭ لزوملیسی: کوزل عادتلر اوکرتمك وبو عادتلری‌ده غیر اختیاری ایشلمکه مجبور اولاجق کبی بر حاله کتیرمکدر.

کوزل عادتلر: تمیزلك، اویقودن اویانیر اویانمز قالقمق؛ هر عملی بر قاعده‌یه بنا ایتمك، وجودینی ممکن اولدیغی قدر خسته‌لقدن وقایه ایتمك، آته بینمك، صوده یوزمك، یازیلری طوغری وکوزل یازمق، سوز سویلرکن ادب دائره‌سنده سویله‌مك، صحبت و مجلس آدابنی یرینه کتیرمك، طوغری سوزلی اولمق، وقتنده نمازلری قیلمق، حب وطن وحب ملت، غیرت، فدا کارلق کبی فضیلتلردر.

چوجوقلرڭ تربیه‌سنده اڭ مهم اولان شرط؛ تربیه ایدن پدر

---

[*] حضرتلرڭ قرآنی بیعنی کبی ازبرلدکلری حالده معناسنی بیلمه‌دکلری کبی!... ق. ن

ووالده‌نك یاخود بونلرك وظیفه‌سی ایفا ایدن ولیلرك کندیلرینك تربیه‌لی اولمسیدر . اکر ویره‌جکی تربیه‌لر ایله کندیلری کندی اخلاقلرینی دوزلتمزلر ایسه حیاتلرینك نهایتنه قدر چوجوقلری تربیه ایتسه‌لرده هیچ بر فائده کورولمز . چوجوقلری مستقیمانه تربیه ایتمك آنلرك طوغری سوزلی اولملرینه وهر ایشلرنده طوغریلق بولونمسنه ، یالان سوزلر ایله تربیه ایتمك آنلرك یالانجی اولملرینه ؛ آنلره بددعا ایتمك آنلرك بختسز اولملرینه وتربیه ایتمکده اولان ایکی کیمسه‌نك بربرینه ضد بر صورتده تربیه ایتملری ایسه چوجوغك اسانلقدن چیقمسنه سبب اولور . چوجوقلرك والده‌لری ایله کوزل یاشامق و والده اولان رفیقه‌یی حرمتلی طوتمق چوجوقلره حسن صحبت و معاشرت ادبلرینی اوکره‌تمکدر . والده‌لرینه بویله معامله ایدلدیکنی کوره‌ن چوجوقلر پدرلرینده فضله سوه‌رلر وکندیلری تأهل ایتدکلری وقت بویله معامله‌ده بولنورلر . بر چوجوغك یاننده برینه کیزلی برشی ویروب « صاقلا ، صاقین کیمسه‌یه کوسترمه ! » دیمك چوجوغه حیله و خیانتلك اوکره‌تمکدر . چوجوغه بیله‌رك یالان سویله‌مك چوجوغی یالان سویلتمکدر . چوجوغك یاننده چاغیرمق ولزومسز شیلر ایچون کوتلك چوجوغی اخلاقسزلق ایله جبر وظلمه آلیشدیرمق دیمکدر . چوجوقلرك فنا سوزلرینه قارشی کولمك ، یابدیغی فائده‌سز ایشلری تحسین ایتمك چوجوقلری عارسزلغه ، تربیه‌سزلکه وبدبختلغه آلیشدیرمقدر .

تحصیلده بولنان چوجوقلره کوزل اویونلر اویناتمق ذهن آچیلمسنه سبب اولور . مکتب وقتی کلدیکنده مکتبه کوندرمك ، قیزلره کوتورمك پدر و والده‌نك اساس وظیفه‌لرندندر . کوچوك چوجوقلری قیزلره

کونوزمك هرنه قدر کوچ کوریلورسه‌ده صبر وغیرت ایتمك لازمدر. چوجوقلری تربیه ایتمه‌ین پدر و والده‌لر وظیفه‌لرینی سوء استعمال ایده‌جکلریندن کفراندن نعمت ایتمش اولورلر. ارکك چوجوقلره نسبتله قیز چوجوقلرك تربیه‌سنه دقت ایتمك پدر ایله والده‌نك اك شرفلی بورجیدر. بونلرك تربیه‌سی ایچون تکمیل زنکینلکلرینی واك شرفلی بورجیدر. بونلرك تربیه‌سی ایچون تکمیل زنکینلکلرینی و اك قیمتلی وقتلرینی فدا ایتمکدن چکینلمه‌لیدر.

قیز چوجوق [illegible] طرفنده قوجه‌یه کیدر، [illegible] خانه‌نی اداره ایتمك [illegible] تا اولوق وظیفه‌سی کندیسنه امنت یدلیر. اکر آداب اسلامیه‌دن [illegible] اولمز ایسه چوجوقلری [illegible] تربیه پدر [illegible] اخلاقی [illegible] ارکك [illegible] وظیفه‌سی [illegible] تربیه وظیفه‌سی [illegible]

اداره‌سنده اولان عائله‌نك دینه وداع ایده‌جکنه هیچ بر مانع قالماز. دیندن بی‌خبر یاخود بر آز خبری اولان بر عائله ایچنده دیانتلی، تقوی، ضیالی برقادین کلوب کیرر ایسه بوتون عائله‌یی کندیسنه اسیر ایدر، کویا وحی کتیرمش فرشته کبی تکمیل خانه خلقی ارشاد ایده‌بیلیر.

اولندیرمکده آنا - بابا وظیفه‌سی

بر قیزی ارککه ویرمك وقتی کلدیکنده هر شیدن اول دیانتی تقوی و کوزللکنه نه درجه ده کورمش بر کیمسه‌یه ویرمکه غیرت ایتمك پدر ووالده‌نك وظیفه‌سیدر. او ارککك ولوکه مالی مدکی و سوی. جناب حقك نور وحی [illegible] ایلدیکی ذات قدسیی [illegible] ایسه حرمت [illegible] ، حضرت [illegible] .

[illegible] گوز دیکوب ، وزوق اعتقادی . دیده [illegible] ویرمك مناسب دکلدر. [illegible] چوق [illegible] نه قدار [illegible] آخرت [illegible] ایتدیکی وقتده هیچ حکمنده‌در.

تابعیون کراملرندن استاد (محمد سعید بن المسیب) حضرتلرینك کریمهٔ محترمه‌لری او وقتك خلیفه‌سی اولان (عبدالملك بن مروان) اوغلی (ولید) ایچون طلب ایتدیکنده رد ایدوب اصحابی زمره‌سنده

الك فقير بر بنه ایکی اوچ درهم مهر ایله تزویج ایلشدی [*].

چوجوقری اوندیرمکده پدر و والده ایچون چوجوقلره صبر ایتمك جائز اولمادیغی کبی چوجوقلری کندی هوالرینه براقوب سیرجی اولمق ده مناسب دکلدر. زیرا تمامیله آرزولرینه براقیلسه گنجلك سرخوشلغندن و میلکده قوتلی حاکم اولمسندن احتمال که یا کلیرلر و یا کلدقلرینی ده آکلامازلر. بونك نتیجه‌سی اولارق بویوك ندامتلره دوچار اولورلر. بونك ایچون آنا و بابا چوجوقلرینه ازدواجده مختار اولدقلرینی سویلیدرلر و اوعلمرینه نزدد ایتدکاری جهتی صورمالیدرلر.

جبری صورتده اولان نکاحده کوکلر بربرینی سه‌ومدیکندن چیمازی زهرلی ودها طرفینی جهنم عذابی درجه‌سنده مشکل اولور. مطلوب اولان شی چوجوقلرك سعادتیدر. کوحله نکاح ایتمك روا دکلدر. جبراً اولان نکاح ایله اکثر دفعه‌لر بابالر قارت یحود زنکین ارککلره قیزرینی ویروب زنکین قدینی باشقله مسعود یاشاتمق ایسترلر. حالبوکه سعادت دنیاده شی هیچ بر وقت مال ایله صاتون آلنماز. بونك ایچون کنج قیزلری باشلرینه مناسبی اولمیان قدنره، تربیه‌لی قیزلری تربیه‌سز زنکینره ویرمك سعادت امید ایدیله‌جك تزویج اولمیوب ماله وجدن وسعادت صاتمقدر!..

مرغوب اولان نکاح؛ آنا و بابا آرزوسیله اولان چوجوقلرك خوشنودلقلریله اولان نکاحدر. اگر چوجوقلر کندیلرینك مبتدی بیلمکلری و تجربه‌لرینك ده آزلغی ایله آنا وبابالرك موافق کورمش

---

[*] وفیات الاعیان ج - ١٠ : ص - ٢٠٦ . (مشهور خنولر) نام اثرده‌ده ذکر ایدلمشدر .

اولدقلری رأیلره ، چوجوقلر ، ممنونیتسزلك اظهار ایدرلر ایسه مناسب برصورتده کوکلنده اولان شبههسنی دفع ایتمك، چوجوقلرینی اقناع ایتمك وخیرلی مرادلرینی سویلهیهرك کندی آرزولرینه موافقت ایتدیرمك ایچون آنا وبابانك غیرت ایتملری لازمدر . خلاصه چوجوقلری جبر ایله اولندیرمك ایی دکلدر . زیرا مال دکلدرکه « کتمدی » دیهرك قیزلر کندیلرینی باشقاسنه صاتوب کیتسونلر ! . . . بربرینه تربیه جهتنجه کفو اولهرق بربرینی ایستهمکده اولان بکیت ایله قیزك نکاحلرینه یالکز فقیرلکی سبب کوستروب راضی اولمیان آنا وبابالر کندی وظیفهلرینی یاپمش اولمازلر. چونکه اخلاقی کوزل اولان کیمسهنك فقیرلکی هیچ عیب دکلدر . مالسز کیمسه ، کیمسهسز مالدن خیرلی دکلیدر ؟

چوجوق تربیهسی

انسانلرك دنیاده بکدیکرینه فائده و ضرر جهتندن بك چوق حقلری واردر . لکن بونلرك الك بیوکی چوجوق اراسنده اولان آنا بابا حقیدر. بابا و آنا چوجوقلرینك سعادتی ایچون کیجه کوندوز چالیشهرق چوجوقلرینی تربیه ایدرلر ، مکتبه کوندررلر ، هنر و صنعت اوکرهتیرلر . آنا وبابانك بو خصوصده چکدیکی زحمتلر ، کوکللرنده کوکلهشمش شفقتلر حسابسزدر .

اختیار وضعیف دوشمش باباسنی کوتوروب کتیرمکده، یدیروب ایچیرمکده اولان برذات:

« — أی محترم بابام! چوجوقلغمده بنی ناصل تربیه ایتدی ایسه کز بن ده سزلره اویله باقمقده‌یم. ظن ایده‌رم که آتالق حقکزی اوده‌دم وسزك مشقتلریکزه ده مکافات ویردم!» دیمش و آتاسی ده:

« — أی عزیز اوغلوم! جناب حق سندن راضی اولسون! باقدیغکدن ممنونم. تشکر ایدرم. لکن سنك یکیتلك کونلرینی کوروب استراحت ایتمك مقصدیله اوزون عمرلی وسالم اولمانی ایستیه‌رك سنی تربیه ایتمشدم. احتمال سن بنم دنیایه وداع ایتمکلکمی بکلیه‌رك بکا باقمقده‌سك؛ زیرا بنم استقبالمدن امید ایدیله‌جك فائده یوقدر. حال بویله ایکن بنم تربیه‌م ایله سنك بکا باقمقلغك ناصل برابر اولابیلیر!..» جوابنی ویرمشدر.

چوجوق تربیه‌سنده‌کی مشقتلرك الك مشکلی والده‌لرده اولدیغنه شبهه یوقدر. طوغورمق، امزیرمك و سائر بوکبی خدمتلر، حتی شرعاً وظیفه‌دار اولمادقلری خدمتلری کندی آرزولریله بویونلرینه یوکله‌یوب صبر وغیرتله خدمتی آنادن باشقه هیچ کیمسه یوقدر. بیچاره آنا کندیسی آچ قالوب چوجوغی اویوتمغه چالیشیر، چوجوغنك شادلغی ایله شادلانیر، قیغوسیله قیغولانیر. بویله خدمتلری کویا آز ایمش کبی ارککنك کیه‌جکنه، ارککنك مساعده و حاجتلرینه ده باقار. پك چوق آنالر واردر که کوچوجوك یاوروسی بتون کون آل اراده‌سی ایله کزدیرر. بویله قادینلرك بر برینه اون رحمت اوقویوب کوکللرینه تسلی ویره‌رك ممنون ایتملری ایجاب ایدرکن اکثریا رحمت یرینه ارککلرندن تکدیر، قابالقلرندن آنلار طولوسی سوز ایشیدیرلر.

بویله قادینلری راحت ایده‌جکلر چوجوقلریدر . بو سببدن طولایی چوجوقلرك کرك شادلق و کرك قایغو کونلرنده آنا و بابالرینی اونوتمق دکل بلکه هر وقت معناً ومادةً یاردم ایتمك ، والده‌سندن آیری بولنورسه والده‌سنك زیارتنه کیتمك ، والده‌سندن اوزاق بولنورسه مکتوب ایله حال وخاطر صورمق ، خیر دعالرینی آلوب هر بر خیرلی عمللرینك ثوابنی آنلره باغشلامق تربیهٔ اسلامیه‌دن و آداب شرعیه‌دندر . چوجق ، استقبالده نه‌قدر بویوك بر آدم اولورسه اولسون، ابوینه قارشی اولان بورجلرندن هیچ بر وقت قورتولاماز . پدر ووالده‌سنك نصیحتلرینه اهمیت ویرمه‌ین چوجوق، چوجوق دکل بلادر. بوکبی چوجوغه یاخود بوکبی بلایه هیچ بر انصاف صاحبی مبتلا اولمسون ! ...

چوجوقلر پدر ووالده‌لرینه محبت بسلرلرسه. ابوینه دائم خدمتده بولونورلرسه آتیده کندی چوجوقلرندن‌ده محبت وخدمت کورورلر. بالعکس ابوینه ایکور اولورلرایسه نانکورلکده الك چوغنی ینه کندی چوجوقلرندن کورورلر. بو دنیانك بدایت تشکلندبری تجربه ایدلمش بر شیدر. قیزچوجوقلرك ارکك چوجوقلردن فضله حدمتلره وبرچوق مصرفلره، دقتلی تربیه‌لره محتاج اولاجغی شبهه‌سزدر . ارکك چوجوقلر بالغ اولوب ازکلر صره‌سنه کیردکلری ونهایت هر بری بر صنعت واپس طوتدقلری زمان پدر ووالده‌لرینی مشقتلردن بر آز اولسون خلاص ایدرلر. لکن قیز چوجوقلر بیودکجه پدر ووالده‌نك نظارتنه محتاج اولورلر .

قیزلر ، بلوغه ایریشمك دکل حتی ارککه کیتدکلری وقتده‌دخی پدر و والده‌سی طرفندن اونوتولمازلر . بونکچون قیز چوجوقلرك

پدر ووالده قدرینی ارکك چوجوقدن داها زیاده بیلوب ابوینه ابدی محبت بسلیوب حرمت ایتمك مجبوریتنده‌در . قیز چوجق کندینك آنا بابا بر قارده‌شلرینه – ایستر قیز اولسون ایستر ارکك – رعایتکار اولملی و آنلری طوغری یوله سوق ایتمکه چالیشملیدر . پدر ووالده‌یه اطاعت ایتمك وقارده‌شلری قارده‌ش بیلمك خصوصنده هر کسدن زیاده قیزلرك غیرتلی اولمسی لازمدر . قیزلق حیاتی صاپلی کوللر اولوب چوق زمان سورمز ، کلوب کچر . بوکون نشانلری کیدیروب یاخود باشی اورتو اورتوب آناسنك یاننده اوطوران قیز ، یارین بر خانه‌یه آنا اولهرق کیتدکنده قرشوسنده چوجوقلرینی کوره‌جکدر . پدر ووالده‌یه مطیع وانلرك خیرلی دعالرینه نائل اولان چوجوقلر بویله بر کونده کندی چوجقلرندن‌ده حرمت ومحبت کوررلر . پدر ووالده‌یه اطاعتی اولمق نه‌قدار شرفلی برایش اولدیغی بویله بر کونده تجربه ایدرلر .

آنا بابا بو دنیادن اوول ایتدکاری وقت هر دائم آنلره خیر دعا ایتمك وانلره . احسان و سائر کوزل عمللر ایله روحلرینی شادلاندیرمق چوجوقلرك اك بیوك بورجلریدر . میراثلری قالمش ایسه مصلحت ایله ویا مساواة تقسیم ایتمك لازمدر . بعض چوجقلر کورولورکه ؛ پدر ووالده‌لری وفات ایتدیکی زمان میراث خصوصنده قارده‌ش ویا اقربالریله منازعه ایدوب آره‌لرنده‌کی قارده‌شلك یاخود قرابت باغلارینی قوپاریرلر ویکدیکری حقنده فنا سوز وکوتو شیلر سویله‌یوب وحشی حیوانلرك بربرینه یاپدقلری وحشتلری یاپارلر . مالارینك بیوك برقسمنی دعوی وکیللرینه ویروب کندیلری خصومتدن باشقا بر شی قزانمازلر . بوسببدن پدر ووالده‌لرینك اسملرینی تحقیر ایدوب کندیلری

بختسز چوجوقلره مثال اولورلر. عائله‌نك شرفی؛ پدر و والده‌یه رعایت ایتمك ایسته‌ین کیمسه‌لرك انصاف یولندن خارجه چیقماملریله قائمدر. کندینی بیلن کیمسه جانی فدا ایدر. لکن دنیاسی ایچون کیمسه‌یه حرمتسزلك ایتمز. آنا بابا قارشیسنده باغیره‌رق قونوشمه‌مق، ادبانه مباحثه‌ده بولونمق، هر دائم آنا باباسندن باشقا کیمسه‌یه محتاج اولمه‌مق، فنا قیزلر ایله آرقداش اولمقدن صاقینمق، ال و آیاق و یوز کبی اعضالریله البسه‌لرینی تمیز طوتمق، قولاق ایله برون و آغز ایله دیشلرینی هر وقت بیقامق، برونی قاریشدیرمه‌مق، طرناقلرینی بویوتمه‌مك و پارمقلری چیتلاتمه‌مق، هر کون صاچلرینی طارامق، دار و قیصه البسه کیمه‌مك قیز چوجوقلر ایچون الك لازم شیلردندر.

أی حرمتلی چوجوقلر! کله‌جك کونلریکزی دوشونکز: بویله چوجوق قالماکز چوق سورمز و آنا بابالریکز سزك ایچون هر دائم پاره صرف ایتمز. بر وقت کلیرکه احتیاجلریکزی کندیکز تسویه ایتمکه مجبور اولورسکز! کندیکزدن باشقا بر قادین و بر قاچ دانه چوجوغك تربیه‌سیده احتمال اوستوکزه یوکلنیر! اکر هنریکز و بونکله برابر عیرتکزده یرنده ایسه بویله کونلریکزی قولای کچیریرسکز! شاید هیچ بر هنریکز اولمیوب احلاقکزده بوزوق اولورسه وای بو قاره کونلریکزه وای! [illegible]

حسن معاشرت

عائلەنك راحت و چوجوقلرك‌ده مسعود اولملری ایسته‌ین و بو دنیاده یشادیغی مدتجه گوزل امیم بر آقشام نیتنده اولان ارکك ایله قادینك هر وقت متحد الافکار بولونمه چالیشمەسی لازمدر.

ارکك ایله قادین بر برینك فکرینه اویغون اولورلرسه عائله افرادینك تکمیلی راحت یاشار. آز برشی ایچون آره‌ده اختلاف واقع اولدیغی زمان وقتنده چاره‌سی بولونمز ایسه بر آنده اطرافی قاپلامش آتش کبی بویوی کیدەر. بویله بر ایش وقوعنده وقت و زمانیله آره‌ده‌کی برودتی ازاله ایتمیوب عناد ایدیلیرسه قباحت ارکك ایله قادینه ترتب ایدر. قادین ایله ارکك آره‌سنده برودت باشلار باشلاماز وقت گچیرمدن هر ایکی طرف مصالحه یولنه گیرملیدر. ارکك ایله قادینك آره‌سی دورگون اولوب آره‌ده هیچ بر اختلافك اولمامسی، یانلرنده یانن شیلرك کلاولمسی کیدەر. چونکه بویله قضالر ارکك ایله قادینك آره‌سنده‌کی اتفاق و گوزل معاشرتدن حاصل اولان راحت ایله اونوتولور. لکن ارکك ایله قادین آره‌سنده‌کی «اتفاق» ك یانمسندن جناب حق محافظه ایلسون! زیرا بوکا چاره یوق کیدر. ارکك اولان، قادینه شفقتی اولوب قادینی خدمتجی دکل رفیقهٔ حیات بیلیرسه قادین‌ده ارککك بر حامیسی اولدوغی بیلوب بربرینی سەورلر، برابر کدرلنیرلر و برلکده شادلانیرلر ایسه بربرلرینه قارشی محبتلری آرتار و ایکی آره‌ده‌کی «اتحاد» بناسی محکم اولور. یوقسه گوزل یاشامق چاره‌لرینی بولمه‌ق، لازم اولان افعالی

یاپمامق ، اوفکه‌لنمك و بوتون قباحتلری بربری اوستنه آتمق ارتاناق دکلدر .

عقللی ارککك ؛ قادینلرك خاطرلری نازك و قلبلری اینجه اولدیغنی بیلیر ، قادینلری هر بر مشقتدن حمایه ایدر . هیچ بر وقت قباحتی تکرار ایتمز . یاپدیغی قباحتلردن ممکن اولدیغی قدر کوزی یومر . تنبللك و ایشسزلك تکمیل فنالقلرك ناشی اولدوغی ایچون قادینی ایشسز طوتماز . عقل دائره‌سنده صوردوغی شیلره جواب ویرر . « قادینلر ایله یتیملر حقنده جناب حقه تقوالق ایدیکز ! » و « سزك خیرلی اولانکز قادینلری ایله قیزلرینه خیرلی اولانکزدر ! » و « مؤمنلرك کامل اولانی قادینله کوزل معامله‌ده بولونانیدر . » مضمونده برچوق توصیه‌لر وارد اولمشدر .

تربیه‌لی قادین ، ارککی طرفندن ویریلان شیلره قناعت ایدوب مضله‌سی ایتمز ، ارککی قارشیسنده پك و نظیف قیافتده بولونور ، هر احتیاجی و هر سرینی ارککنه سویلر و هیچ بر شیئی ارککندن کیزلمز ، ارککنه هر دائم اطاعت و حرمت ایدر . تربیه‌سز و قارشی کلن قادینلر خانه‌لری دکل حتی شهرلری خراب ایتدکلرندن ارککلر بویله قادینلری خانه‌سنه قبول ایتمز و هیچ بر مناسبتده بولونماز . دنیاده اك بیوك سعادت کوزل کچیمکدر . بونکچون بو فضیلتی کسب ایتمك خصوصنده مساهله جائز دکلدر . عباسی خلیفه‌لرینك اك مشهورلرندن اولان (المتوکل علی الله بن جعفر) « : « بر یوزنده بزدن بختیار کیمسه هیچ اولماز . » دیدکلرنده خلیفه : « یاکاش سویلیورسکز ؛ کوزل خانه‌سی ، خیرلی ارککی ، کوزل کچیمی اولان قادین بزلردن چوق درجه بختیاردر . » دیمشدر .

عائله، دين، دنيا

عائله‌نك: عائله صره‌سنه كيرمسی ايچون دين ايله دنيايه بيوك احتياجی واردر. اگر عائله‌كی به تشبيه ايدلسه دين ايله دنيا كمينك دومنی، لوقوموتيفه تشبيه ايدلسه ماكنه‌سنه بكزه‌ر. دين ايله دنيادن هر ايكيسی ياخود بريسی اولماز ايسه اوكا عائله دينمز. انسانك سعادتی دين ايله دنيايه مربوط اولوب بونلری بربرندن آيرمق جائز اولمادیغی كبی ممكن ده دكلدر. انسانك جسدی دنياده طورمقده يمك و ايچمكه محتاج اولدیغی كبی روح ده دينه محتاجدر. روحك لذت و راحتی دينده‌در. دنيانك بدايت تشكلنده بری انسانلرك جمعيتلری و مدنيتلری ايستر طوغری ايستر باطل اولسون دينك تربيه‌سندن حاصل اولمشدر.

دين: خدای حقه واريه‌جق طوغری يولدر.

دنيا: حضرتلری سه‌ويندیره‌جك حقيقی تسليدر. بونلرك هر ايكيسی ده آعراق و حقيقات و قتلرده دايانه‌جق استعدادكاهدر. آخرت قورقوبرنده صيغاجق ملجأمزدر. دين مقصود، كيجه كوندوز عمری مسجدلرده كچيرمك ياخود فلان شيئی بيكارجه دفعه ذكر ايتمك دكلدر بلكه قرآنده مذكور اوامر ايله عمل ايتمك ديمكدر. اصحاب كرام و سلف صالحين يولی ده بودر. عائله‌نك دنياده ياشامسی ايچون زراعت، تجارت، صناعت كبی اسباب رزقيه‌دن هيچ اولماز ايسه بری لازمدر. عائله كندی قوت و طبيعتنه موافق كوردیكی كسبلردن هانكيسی

قبول ایدرسه هرحالده مقتصدانه حرکت ایتمسی لازمدر.

اقتصاد ، فائده‌سز یره‌یاره صرف ایتمه‌مك دیمکدر. واقعا لزومسز یره یاره دوکمك یاخود خفیف عقللی اولمق ویاخود آچ کوزلی اولمق ویاخود دده‌زنکینلك شهرتنی قزانمق ایچون سرمایه‌سنی ضایع ایدن احمق اولمق عائله ایله‌قابل تألیف دکلدر. انسانك حق ایله قزانمسی بیورلمشدر « ابدی یاشایه‌جق کبی دنیاك ایچون ، یارین ئوله‌جك کبی احرتك ایچون قزانك! » دنیامشدر اقتدار بشر داخلنده طورمقسزین چالیشمق ، ایشلمك انسانك سلامتکنه و توکانك صافلغنه فائده‌لیدر. تنبل کیمسه‌لرك وسناهت یرلرنده قالمش بنده‌لرك خسته‌لغه مبتلا اولدقلری و عمرلرینی محو ایتدکلری واقعدر. چالیشمقده اك مهم اولان شی : امر الٓهی‌یه اطاعت ایتمك ، چوجوقلاره حلال نفقه ویرمك ، فقیرلره معاونت وعلم یولنه یاردم ایتمکدر

چالیشمق ایچون عائله آره‌سنده نظام وانتظام اولدیغی کبی هرکسك معلوم بر ایشی وهر ایشك معین برکیمسه‌سی اولملیدر ، بونکله برابر هرکس کندینك معین ایشنده شادلق وغیرتله دوام ایتمکه مجبوردر.

عائله و الفت

عائله‌نك دین ودنیا ایله مقید اولمسی لازم اولدیغی کبی عائله افرادی آره‌سنده صمیمیت و کوزل برصورتده الفتده بولنمسی لازمدر. عائله

افرادینك آره‌سنده الفت و محبت اولمازسه بوتون دنیایی قورقوتمش اولان قوتلی دولتلرك ، شهرتلی ملتلرك انقراضی کی اوعائله‌ده منقرض اولور. شیمدی، بویله بیوك دولتلر پایدار اولمازسه آره‌لرنده الفت قالمیان عائله‌لر ناصل پایدار اولابیلیر : آره‌یه تمامیله ضدیت و محبتسزلك برلشوب دشمنلق حکم سورنجه الفتی تکرار اقامه‌مشکلدر. الفتسزلکه سببیت ویرن شیلر بدایتده کوچوك ایکن ازاله ایدلملیدر. بدایتده هرشی ضعیف اولدیغندن اصولی ایله حرکت ایدرسه‌ك اکا غالب کلمك ایسته‌ین کیمسه‌لره کوچ دکلدر.

عائله ریسی افراد عائله‌یه : غیبت و نمامیتك ، یالان وخیانتلرك ، تنبللك وسفاهتك انسان ایچون مضر اولدیغنی اوکره‌تیرسه عائله افرادی بونلردن عبرت ایدر. الفت ومحبت سببلری هرشیدن اول عائله ارکانینه لازمدر. اکر ارکان عائله بو خصوصده مدبرانه حرکت ایدرسه افراد عائله‌ده آنلره تبعیت ایدر. انصافلی اولان قادین: ارککنك پدر و والده‌سنه، یقین اقرباسنه چوجوقلرینه، کلینلرینه هر وقت محبت پرورده ایتدیکی کبی هپسنده رعایتله معامله‌ده بولونور. زوجنك اقرباسنه حرمت ایتمك زوج ایله کوزل حیات کچیرمه‌نك اك برنجی اساسیدر. زوجنك اقرباسنه محبت بسلیه‌ن قادین کندی زوجندن وعلی العموم اقربالرندن حرمت کورر. بعض قادینلر واردرکه اوجاق شیلری بهانه ایدوب قیزلریله کوموبارینك واوغوللریله کلینلرینك آره‌سی بوزارلر، بویله‌شی غایت تأسف ایدیله‌جك حاللردندر. زیرا بونلرك وظیفه‌لری تألیف بین ایتدیرمك اولدوغی حالده دوزکون آره‌لری بوزملری عائله‌نك بدبختلغه دوچار اولمسنه، حتی صبی چوجوقلرك

يتيم كبي غريب بر حالده قالملرينه سبب اولدقلرندن بك چوق كوز ياشلرى دوكديرمكه باعث اولورلر . بو ايسه آجيقلى بر ظلم ، عفو ايدلميه جك خيانتدر . دنياده عزت نفسنه آلدانوب باشقالرينه ظلم ايدن ذاتلر قيامت كوننده قورقونجلى بر يرده حساب ويره جكلرى دوشونمليدرلر .

خدمتجيلر ، چوجوق باقيجيلر ،
قومشولر ، دوستلر وزيارت

خدمتجيلرك وظيفه لرى . كندى خدمتلريله مشغول اولملريدر . خدمتجى بر قباحت ايشلرسه خدمتجى يه حقارت ايتمكه ، كمر يتمكه عائله نك حقى يوقدر . بلكه كوزل اخلاقلى كيمسه لر خدمتجيلريه شفقتله معامله ايدرلر . كنديلرى آنلركى باشقه كيمسه لره خدمت ايتدكلرينى دوشونه رك شكر ايدرلر وخدمتجيلرينك قصورلرينى عفو ايدرلر وهر وقت آمرك قرشيسنده وقارلرينى محافظه ايدرلر . خدمتجيلر ايله اوينامق ، كولمك ، فائده سز شيلر قونوشه رق اوطورمق ، اولان اولميان شيلر ايله اونلرى تعزير ايتمك وقاره منافى اولديغى ايچون اصلا مناسب دكلدر . نه وده اولان سرلر ، خبرلر طيشارى يه خادم وخادمه لر واسطه سيله نشر اولنور . نه و وعائله سرلرينى بيلمك ايسته ين آدام خدمتجيلردن استفاده ايدر . خدمتجيلر عائله ده اولان سر صندقلرينك آناختاريدرلر . بو سببدن عائله ده اولان كيزلى حاللرى بيانجيلردن زياده خادم وخادمه لردن صاقلامق لازمدر .

چوجوق باقیجیلر ، چوجوق تربیه‌سی ایچون اك مهم بر ایشدر. بر وحشی حیوان وحشی اولمیان حیوانلرك آره‌سنه کیردیکی وقت آز زمان ظرفنده‌هپسی وحشی یاپدیغی کبی فنا چوجق باقندن‌ده بالعموم چوجوقلر فنالق اوکره‌نیرلر . چوجوقلر یالان سویله‌مك ، غیبت، نمیمت، ریاء نفاق ، کبر ، خیانت ایلمك کبی فنا عادتلری کندیلرینی تربیه ایدندن اوکره‌نیرلر. بونك ایچون عائله‌لر تأنی ایله حرکت ایتملیدرلر. عصرمزده اولان ادیبلردن بری : « بزلری تربیه ایدنلرك کیم اولدوغنی خاطریمزه کتیردیکمز وقتده وحشی حیوانه بکزه‌یوب اورمانلره قاچمادیغمزه و انسان کبی یتیشه‌رك انسان اولوب یورودیکمزه تعجب ایتمکدن نفسمزی هیچ بر وقت منع ایده‌میورز » دیيور . واقعا چوجوق تربیه ایدنلر ، کوچوك چوجوقلرك ذهنلرینه یرلشدیرمش اولدقلری یوز بیك تورلو یالانلر و یوز بیك جنس اوهام وخیالات ایله چوجوقلاری دکل اك بیوك وعقللی آدملری بیله یولندن چیقارر .

انسانك رعایت ایتمسی حقلرك اك برنجیسی قومشو حقیدر . قومشویه حرمت کوسترمك ، خسته اولدیغی زمان یاردم ایتمك ، محرملرندن کوز یومق ، مال وعرضنه أل اوزاتمه‌مق محتاج بر زماننده معاونتده بولنمق بر عائله‌نك بیوك بورجیدر. قومشو حقی یالکز قومشویه اذیت ویرمه‌مك اولمیوب بلکه قومشونك اذیتلرینه تحمل ایتمك و بوندن باشقا داها کوزل معامله‌ده بولونمقله ایفا اولنور . بونك ایچون نه‌و یاپدیرمز و یوید آلمازدن اول قومشولارینی بیلمك واحوالی تحقیق ایتمك لازمدر. قومشولرك بیوك اولان حقلرینی ادا ایتمك ایچون پیغمبرمزك امر و نصیحتلری حدیث کتابلرنده یازلمشدر ، که عائله

افرادی ایچورده بوامر ونصیحتلرك بعضلریله عمل ایتمك لازمدر.

انسانلرك حالی اکلایه‌جق کیمسه‌لر دوستلردن اکلارلر . بر کیمسه‌نك احوالی ایله طانیش اولمق ایسته‌ین آدام الك اول آنك دوستلری او کره‌نیر واو آدمك حالی تماماً اکلار . بو سببدن دوست انتخاب ایدرکن دیندار، تقوی ، اصل نسبلی، دوغرو فکرلی، ادبلی، کوزل اخلاقلی ذاتلری انتخاب ایتمك ، اکر بولنورسه ، آخرنده بر اولمق . اولومدن باشقا شیلرده آیریلمه‌مق لازمدر . دوست دیمك؛ قایغو وشادلقلرینه اورتاق ، حاجت و آغرلق وقتلرنده دردله‌شیجی ، هر وقت عهد وذمه‌لره رعایت ایدیجی دیمکدر . بویله اولمایان کیمسه‌لرك دوستلق اظهار ایتملرینه آلدانمق وویرمش اولدقلری عهدلره اعتماد ایتمك جائز دکلدر . دوستلری تجربه ایتمك وقتی راحت کونلرده دکل مشقتلی ساعتلرده‌در .

قارده‌شلر ایله دوست واحبابلری زیارت ایتمك وقتی هربرك وهر زمانك کندینه مخصوص اولان عادتلرینه تابعدر . زیارت وقتلرنده ، افراط اولمه‌مق شرطیله ، حس وخاطر صورمق ادبندندر . لکن کیرلی البسه ایله پیس برقیافتده زیارت ایتمك عیبدر . بویله البسه ایله زیارت ایده‌نلری استقبال ایتمك‌ده مناسب دکلدر . اکر مجلسلرده ادبیات یاخود اخلاق وعمومی‌یه دائر بحثلرده بولونولورسه پك چوق کیمسه‌لر ایچون فائده‌لی اولور . مجلسلرده بر برینك البسه‌سنه باقوب اوطورمق - بویله مجالسلر اکثر زمان قادینلره خاص اولسه کرك - و فلانك قادینی ذم ایتمکدن عبارت اولورسه بویله مجالسلردن هیچ بر فائده مأمول دکلدر . مجالسلرده قوشلر کبی هر کسك سویلمکده اولدقلرینی کوررسه کز

بیلیکزکه بورایه طوپلانان کیمسه‌لر عوامدرلر . خواصڭ مجلسی بویله اولماز . خواصلر ، طوپلاندیغی یرلرده ، بربرینڭ سویلدیکنی دیکرلری دیڭلر . دیکله‌ینلر ایچون دیکرلری کوزل شیلر سویلر .

خلاصه : سعادت صاحبی اولان کیمسه باشقا کیمسه‌لردن عبرت آلەرق کندیسنڭ عیبلرینی یواش یواش ترك ایدر . ایشته اڭ بیوك مزیت وسلامتلك ده بونده‌در .

صوك

علاوه :

شو کونکی عالملرك عیبلری

روسیه مسلمانلری هزده‌شلریمزڭ مشهور عالملرندن موسی جارالله افندی حضرتلرینڭ ۱۹۱۲ سنه‌سنده تاتارجه اولارق (قزان) ده نشر ایدلمش اولان (اوزون کون ده روزه = اوزون کونلرده اوروج) عنوانلی کتابنده (شو کونکی عالملرڭ عیبلری) سرلوحه‌لی بحثده شوکتلو سلیمه‌نونڭ (قادین وارلقلری) ایله علاقه‌دار اولدیغی جهتله استانبول تورکجه‌سنه دوغرودن نقل ایدیلمکی فائده‌لی کوردیکمزدن اشاغی‌یه درج ایتدك .

درویش روحانیلر ، قندر استادلر الننده تربیه ایدیله‌ملکده اولان مات جوجوقلرنده‌کی نقصان نبت امل یوقلغی ، همت دوناملغی ، بی‌جسارتلق اقدام جهتلریدر کلکیدر .

امل بیوکلکی : خیالپرورلك دکلدر ، مغرورلق دکلدر . ایکی آرده نهایه‌سی یوق تفاوت واردر .

صوك عصرلرده : ۱ ـ زاهد فقیهلرڭ ، ۲ ـ جاهل مفسرلرڭ ، ۳ ـ غافل محدثلرڭ ، ۴ ـ آلدانجی واعظلرڭ ، ۵ ـ مکار مداحلرڭ ، ۶ ـ صاتیلق شاعرلرڭ ، ۷ ـ صوری قورت صوفیلرڭ ، ۸ ـ مداهین

عالملرك ، ۹ ـ طریقتجی شیخلرك ، ۱۰ ـ فالجی دعاخوانلرك ، ۱۱ ـ بنکجی بیرلرك ، ۱۲ ـ کلام سفسطه‌لریله عمرلری و دینلری ضایع اولمش استادلرك ، ۱۳ ـ تنبلك یوللرینه مال وقف ایدن قبر بنده‌لری و اقفلرك ، ۱٤ ـ اخلاق اسلامیه‌یی مسکینلك و دلیللك فلسفه‌سنه دوندیرمش اوفاق فاملرك ، ۱٥ ـ تکمیل یالانلری واك مهلك بطالتی هرهفته مؤمنلره تلقین ایدن منبرلرك ، ۱٦ ـ وجودلری دماغلری و قلبلری خراب ایدن مدرسه‌لرك ، ـ ۱۷ ـ کوکلره پاکلك ، جانلره راحت و روحلره نشاط ویرمك لازم ایکن تمامیله عکسنه خدمت ایدن مسجدلرك ، ۱۸ ـ بیوك فائده‌لر ملاحظه‌سیله وضع قلنمش مشروعاتی ، رکنلری شارع حسامی خلافندن بوامزاستعماللرك ادالرك ، ۱۹ ـ عائله‌لرده حرمالرده « دین » « ادب » اولمق صفتیله رعایه قونه کلمش حاللرك شو اون طقوز ویا دها زیاده سببلرك تأثیریله ـ عالم اسلامیتده اخلاق اسلامیه تمامیله بوزولوب بیتدی . هرکمال ضدیله ، حلافیله تفسیر ایدیلوب مهلك صفتلرك هر بری ایمان قوتیله فضیلت کبی تلقی قلنور اولدی .

۱ ـــ آیت کریمه‌لرده ، حدیثلرده مدح ایدلمش « توکل »ی : عاجزلکله ، بطالتله تفسیر ایدوب ملت اسلامیه‌یی مسکینلك ، فقیرلك ، اسیرلك ، بنده‌لك یوللرینه جبراً سوق ایتدیلر . حسابی یوق خزائن الٰهیه اللرندن ضایع اولدی . مسکنت اعانه‌سیله عزت یرینه ذلت کلدی ..

۲ ـــ ایمانده اهمیتی یوق قضا و قدری ایمانك اك بیوك رکنلرندن عد ایتدکدن بشقه صوك درجه خطالی تفسیرلر ایله اهل اسلامك کوکللرینی املدن ، اللرینی عملدن ، آیاقلرینی حرکتدن منع ایتدیلر . تکمیل فسادك آناسی اولان بطالتی « اللهك حکملرینه راضی اولمق »

کبی مزخرف تعبیرلرله تزیین ایدوب ایمانك رکنی اولاق صفتیله کوستردیلر .

٣ — فکرده حریتی ، حتی فکری ، کفر دیدیلرده زمان جاهلیتنده قیزلرینی قتل ایدن بدویلر کبی اهل اسلامك عقللرینی ، فکرلرینی قتل ایتدیلر . زمان جاهلیتك قیزلرینی قتل ایتملری دلندن قاچمق داعیه‌سیله ایدی . فقط عقللری قتل ایتمك اك بیوك دلك اك قوی سببی اولدی . دماغك عطالتی انفصالیله روح اسلامینی دهشتلی سکته باصدی . .

٤ — کوزلرمزی حالدن ، قولاقلریمزی موسیقیله غنالردن ، الرمزی کوزل صنعتلردن منع ایتدیلرده قلبلرمز حسیات عالیه‌دن ، مقدس والك لطیف شعورلردن محروم قالدی . کوزل ونفیس شیلرده رغبت ضعیفلشدکچه کوکللرمز دون شیلره الفت ایدر اولدی . راحتمزی پایطالدن ویا سماعتده آرار اولدق . . .

٥ — سلامطورمق ، ذلت دیزلری اوسته مسکنت اللری قویوب اوطورمق ، سکوت ایتمك ، جانسز وحرکتسز بر وضعیتده بولونمق کاوب کیتدکچه رکوع سلاملری ویرمك ، آیق طوپراقلرینی بنده‌لك باشی اوزرینه آلمق کبی الفنا حاللری « ابتنا ادب شودر » دیدیلرده اسلام یاورولری مسکینلك ، بنده‌لك روحیله تربیه ایدر اولدیلر . چوجوقلرده همت ، فعالیت ، اقدام ، نشاط اثرلری قالمادی . روحلك عزتی تمامیله سوندی . . .

٦ — کوچوکلك تواضع ، ذلتی صبر ، رضانی طاعت ، بوش بوغازلغی فصاحت ، شجاعتی جنون ، حمیتی حماقت ، مهابتی کبر ، عزتی تکبر ، وسوسه‌نی احتیاط ، کرمی اسراف ، تنبللکی تأنی ، منافسه‌نی حسد کبی کوستردیلر . هر فضیلتی خلافیله ، هر رذیله‌یی

حقدیله تفسیر ایدوب اخلاق اسلامیه‌یی بوزدیلر! مهالك صفتلرك هر بریله مؤمنلری اعتبات ایتدیردیلر، اهل اسلامده حس شرف ماادی.

۷ — قادین — قیز مسئله‌لرنده وعائله حاللرنده کندیلرینك طبیعتلرینی، ضعیف تدبیرلرینی مقدس شریعتك واسع وکوزل حکملرندن مقدم اعتبار ایتدیلر.

احترام ویامرحمت طریقیله معامله لازم ایکن احتقار وشدت طریقلریله قادین — قیزه معامله ایتمکه باشلادیلر. قادین: خانه‌سیده‌لکدن رجال شفیقه‌لمدن؛ آشجانه‌خادمه‌یی، رجال‌فراشی منزله‌سنه ایندیردیلر. هیئت اجتماعیه‌ده قادین — قیزلره اولان نظرلر: غیرت حیوانیه حسیاتیله، سوء ظن کوزیله، تهمت بوایله ایدی.

اعتبارسز، احترامسز، حقوقسز خیانت ایدرکبی اعتمادسز قالمش قادین — قیزلرك روحلرنده عزت، شرف حسیاتی؛ طبیعتلرنده استقلال حریت امانت فضیلتی قالمادی.

مغلوبیت روحیه تربیه ایدلمش قدین — قیزلری «کورنجه، هجوم ایت» اصولیله سلنمش ارکلکلردن صاقلامق ایچون، خانه دیوارلری ژه‌سه مؤبد صورتده حبس ایتمك ویوزلرینه پرده اورتمك تدبیری اختراع ایدلدی.

صوك درجه‌ده ضعیف شو تدبیر: قادین — قیزلری اك ذلیل اك ضعیف مخلوق درجه‌سنه ایندیردی. عقل سوندی، قلب اولدی، کوکلده حریت واستقلال، امانت وعزت حسیاتی قالمادی. هم دینی هم ادبی تربیه‌دن قادین — قیزلر محروم قالدی. عائله یاکاکی، قادین — قیز عفتی: یوز پرده‌یی کبی اك ضعیف برتدبیرله محافظه ضروری ایمش

كى دون درجه‌لره ایندی . عفتك قیمتی ، قاچ پاره‌لق پرده قیمتی اولدی . عفت ، فضیلت اولق شرفندن چیقدی ؛ محجوبلق ، مستورلق قوتیله الزام قلنور مکروه غایت ضعیف بر قید اولدی . یوزدن پرده‌نی براقوب ، خانه‌دن یوروبه‌رك چیقمق قدر قولای و نه‌قدر علی العاده بر حال ایسه ، عفتی فدا ایتمك حرکتی ده او قدر علی العاده ، او قدر اهمیتسز ، مسئولیتسز بر حرکت اولابیلمك قرارینه کلدی .

قادین قیزلرك یعنی آنالرك تکمیل حاللری ، احوال روحیه‌لری ، احوال عقلیه‌لری چوجوقلره انتقال ایدوب اهل اسلام هر یرده هر جهتدن تدنی ایتدی . دین ضعیفلشدی ، علوم ، معارف ، صنعیه ، سیاست عالملرنده اهل اسلامك ذره قدر اهمیتی قالمادی .

چوجوقلرده فعالیت روح یوقلغی ، قلب ضعیفلکی ، عقل قیصه‌لغی عالم اسلامیده جهل یوقلغی : عائله‌ده قادین — قیزلرك یعنی آنالرك حاللرندن ناشی اولمشدر .

مثل : آنا نسخه‌یی اولور . چوجوقلر آنالرینك کمالیه قصورینه وارث اولور . یالکز آنا وراثت دکل ، بلکه عائله‌ده ، نسلده ، محیطده اولونان کمالات ... مهمه‌لرینده چوجوق حاضر اولور .

« والبلد الطیب یخرج نباته باذن ربه والذی خبث لا یخرج الا نکداً کذلك نصرف الآیات لقوم یشکرون . » [الاعراف — ٥٨]

یعنی : ییی طوپراقدن ، صاحبنك امریله ایی چوجوق کلیر . اگر خبیث اولور ایسه فائده‌سی اولمایان خار چیقار .

« فهب لی من لدنك ولیاً یرثنی ویرث من آل یعقوب . »

یعنی : چوجوق ؛ باباسنده ، عائله‌ده و نسلده موجود حاللرك هر

برینه وارث اولور . عائلەده موجود ریاست روحی ، ولایت قوتی چوجوقلرده ظاهر اولور .

شو حال برسنت الٓهیەدر ، بر عدل الٓهیدر ، حکمت اقتضاسیله دوام ایدر ، تخلف ایتمز بیوك برقانون الٓهیدر . تاریخ مقدسده نقل ایدلکده اولان قصه ، آنا بابا کناهیله چوجوقلری مؤخذه قصه‌سی او بیوك قانونك غایت کوزل ترجمه‌ی اولسه کرك .

قادین ـ قیزلرك هیئت اجتماعیەده‌کی حاللری درجه‌لری ، آنالرك عائله‌ده‌کی اهمیتلری اعتبارلری نصل ونه‌قدر اولورسه ، ملتك ملتلر آره‌سنده‌کی اعتبار واهمیتی‌ده اویله واوقدر اولور..

« الجنة تحت اقدام الامهات . »

یعنی : ملتك سعادتی آنالرك محترملکیله بیوکلکیله اولور .

قایا نوری

İSTA
BÜYÜK
BELED
ATATÜRK

زراعت مراقلیلرینه فائده بخش اقتصادی بر اثر

غائب اولان ثروتلر

مندرجاتی

معدنی ثروتلر : کول ، توز ، قوروم ، ایس وسائره

نباتی ثروتلر : خانه سوپروتی و آرتیقلری ، چورومش کوك واوتلر ، جبره ، کوسبه وبوصه‌لر .

حیوانی ثروتلر : یوك قیرینتیلری ، دری پارچه‌لری ، کمیکلر ، لاشه‌لر ، مواد اخشابیه ، صالامورالر وسائره .

اهمالمزدن طولایی مملکتمزده موجود بر چوق منابع ثروتمزی اجنبیلره قاپدیروب بیوك ضررمزی موجب اولمقده‌در . شیمدی یه قدر آتیلمغه محکوم اولان بالعموم بقایای معدنیه ، نباتیه وحیوانیه‌دن بالاده‌کی اثر ایله واسع مقیاسده استفاده‌لر تأمین ایتمکده‌در اون دوقوز قطعه شکلی محتوی اولدیغی کبی طبعی دخی غایت نفیسدر . فیئاتی ۲۵ غروشدر . بالجمله زراعت وباغچه مراقلیلرینه خاصةً توصیه اولنور .

ALİ ULVİ ERMİŞ
KİTAPLARI
No. ____

İSTA
BÜYÜK
BELED
ATATÜRK

فیئاتی ۲۵ غروشدر

308

اسلام فیلسوفی

ابن رشد

شمال مسلمانلری علماسندن و عموم روسیه مسلمانلرینك نظارت شرعیه‌سی رئیسی فاضل محترم قاضی رضاءالدین افندی طرفندن (مشهور ادلر) عنوانی آلتنده تاتار لسانیله یازلمش اولان اسلام فیلسوفلرندن (ابن رشد) ك : عائله‌سی ، ولادت ووطنی ، نشأتی ، تربیه‌سی ، شهرتی ، پادشاه ابو یعقوب بن عبدالمؤمن طرفندن فضائلی تقدیر ایدلمسی ، حقنده‌کی تقریضلر ، استادلری ، شاگردلری ، تدریسی ، علمنك تأثیری ، تألیفاتی ومطبوع آثاری ، ارسطو فلسفه‌سیله اشتغالاتی واشتغالاتنك سببی ، سعی واجتهادی ، دین حقنده‌کی فکری ومذهبی ، فلسفه‌سی ، اخلاقی ، منتقدلری ، ادباری واکفاری ، پادشاه یعقوب المنصورله تحقیر ایتمسی ، شریك نکبتلری ، حسد ایدلمسنده‌کی اسباب ، ادبارینه اولان سببلر ، محکمه‌سی ، دوستلری ، اقبالی ، اولادی وسائره‌یی محتوی تکمیل ترجمهٔ حالی قایا نوری بکك سلیس اسلوبیله استانبول تورکجه‌سنه نقل ایدلمشدر .

کتبخانه‌مز طرفندن نشر ایدلمشدر .

بوانرك باش صحیفه‌سنده‌کی سلیمان نظیف وبابان زاده نعیم بکلرك یازیلری ایسه (ابن رشد) ی هم تزیین ، هم ده قیمتنی برقات داها تزیید ایتمشدر.

مرکز توزیعی کتبخانه‌مزدر .